

35509
J. Galt.

Mani zetojuma

peedsihvojumi.

Zetojuma apraksts no
J. Gavronskij, Kuldigā

IV. daļa.

Maksa 120 kap., Kuldigas un apkārtnes eedsihvojotajiem
tikai 110 kap.

Dahwinajums

Valsts Bibliotēkai tūngam

Rīgā mahjās.

No J. Gavronskij, Kuldigā.

VI
91
262 IV
91
IV

Mani zetojuma ○ ○ ○ ○
○ ○ ○ ○ **peedsihwojumi.**

Zetojuma apraksts

no

J. Gawronsky, Kuldigā.

IV. daļa.

Apkahrtzetojums: Karlsbade, Teplitza, Plauena,
Reichenbacha, Markneikirchena, Leipziga, Bitterfeldta
Berline, Karlausihi un Teepaja, no 2. jūnija līdz 2.
augūstam 1911. g.

Matja 20 kap., — Kuldigas un apkahrtnes eedsihwotajaem tifa 10 f.

Kuldigā, 1913. gadā. Autora apgahdiba.

910.4

1953

Part. 59

L. V. B.

In.

26 189.

2

28

Weltijums

maneem zeenijameem
pirzejeem un labwehkeem.

Drufats pee A. Gutmana, Lēepajā.

Bataldrufafšana aiflegta.

Buku fwehtki Karlsbadē.

10. maijā man bij isdewiba peedsihwot puku fwehtkus Karlsbadē. Weetejais bahrinu nams bij farihkojis „maiipukifchu“ deenu par labu nabaga bahrineem. Daf te norifinajās wijs dauds zitadati, nekā Warschawā, kur es ari biju peeredsejis fchahdus puku fwehtkus. Sche negribeja uf eelam peeaugufchas damas pukites pahrdot, bet ar maiipukitem pilditus kurwjus nodewa 8—10 gadus wezeem behrneem. Katram behrnam bij weenā rokā kurwis pukem, bet otrā rokā aifseegeleta kastite. Tā apghadati behrni tad fskraidija pa wišam galwenām un nomaku eelam, pahrdodami pukites. Wiši laudis ari nasti ween pirka pukites no behrneem; katrs te sin fchini sinā fawu peenahkumu un neleefas fewi luhgchus luhgtees.

Wehl interefantaki bij noluhkotees uf fchim noluhkam ufzeltu leelu telti. Wijs koka stahws bij ifgresnots ar fihda lentem un raibām papira strehmelem, kā ari ar neskaitamu daudsumu maiipukifchu. Wirs telts atradās leels gerbonis ar ufrastu: „Karlsbades bahrinu namam par labu“. Fkweens, kam ween te isnahza garāmeefchana, eegreesās bef kahdas peefpeefchanas telti un fapirkās par fmagu naudu maiipukites. Katrs te nefa klahf pats fawu artawu! Publifa ir ari dauds fmalakafa, nekā Warschawā, kur damam nahkas publiku dauds luhgt, lihds peedabū pee pukifchu pirfchanas. Publifa pati sin, ka bahrinu nams ir japabalsta un ka katra luhgfchana un uf mudinafchana ir leefa. Katrs zilweks dewa fawu dahwanu no firds un, kaut gan laiks nebij labwehligs, mafee behrnini bij tomehr farahwufchi no publikas 15,000 fromas.

Man fchkeet, ka tahdus puku fwehtkus, tahdas puku deenas waretu farihkot glufchi weegli ari wismafakajās Kreewijas pilfshetinās, jo preefch labdarigeem mehrkeem taf nebuhs muhfu publikai maks aifwehrtis.

Basnizas prozesija Karlsbadē.

24. maijā es peeredseju Karlsbadē lelu basnizas prozesiju. Katolu basniza, kā zināms, Austrijā ir valdošā basniza, jo viņš Austrijas ķeizara nams peeder pee katolu tizibas. Tadeht ari daščas reises gadā pa leelām krona šwehtku deenam noteefas uš eelam dišenas prozesijas. Schodeen man bij isdewiba pašča azim pirmo reij nostaittees uš tahdu prozesiju.

Weetejee eedsihwojumi preezajas par tahdām šwehtku deenam. Wineem taš naw nekahdu leeku ruhpu, wišeem klahjas loti labi, jo par uhdeni, kas pluhst ahrā no semes, wineem šamafā šmagu naudu tee 70,000 wefelotaji, kas Karlsbadi katru gadu apmeklē.

Pati prozesija noteefas šchahdā fahrtibā: uš eelam wispirms uštaiša fahdās peezās weetās altarus, kuri gresnoti ar šarkanu plihšču waj sihdu, un apfarinati ar selta pranam. Wirs teem šalikti lukturi ar degošām šwezem, kamehr wisapfahrt altareem isflahti daudj tepiki. Celas iskafitas ar šahli un puķem.

Taišni pulksten 9 no rihta wiši pilšehtas tehwi, patš birgermeistars un ziti augsti eerehdni ir šalafijušchees pee katolu basnizas. Te eeronas ari kahda leelas strehneeku beedribas beedri, kuri panehmušchi lihds dšeltenu ar seltu išschuhdinatu karogu. Schis beedribas beedri, kas wiši ir Karlsbades pilsoni, ir gehrbušchees melnos šwahrkos ar špoščām pogam un apjofušchees ar selta jostu. Swahrki ir schuhdinati pehž šinamas formas ar selta upšletšcheem; platmales ir puščkotas ar lauru lapam un tai wisapfahrt steepjas selta lente. Labi augsti wirs zepures pazelas kreetna pagara, tihri kā gailim ispluhkta špalwa. Wišeem beedreem ir pee šahneem garas flintes, jo wiši pilsoni te ir bijušchi kara deeneštā. Wineem ir ari pašcheem šaws wirsneeks kā wadonis; tas eet pa preešč un komandē.

Taišni pulksten dewinos isnahza no basnizas kahdi 40 garidsneeki ar daudj šwehtbildem, un gahjeens šahka kustetees. Gahjeena preeščagalā gahja wairaki šinti mašu, 6—8 gadu wezu meitenišču, wišas baltās drehbēs. Katra meitenite bij apnehmufe apfahrt baltu plihwuru, kuršč bij tif garšč, ka wilkās gar semi; rokās minas neša katra pa weenai dšihwu puķu buķetei. Meitenitem šekoja pilsonu strehneeku beedriba pati ar šawu uušiku, tad dašči šinti, 10—12 gadus wezu sešnu ar šawu dšeedaščanas kori, tad damu basnizas koris, kora damas tureja rokā no-

šču lapas. Tuhlin aif damam kahds zilweks neša garu seltu frustu, kuram šekoja 40 garidsneeki basnizas apgehrbos, ar šwehtbildem, seltā un šudrabā išschuhdinateem karogeem, ar degošām laternam un pika lah-pam. Gahjeenam wiršotees uš preešču, abās pušēs eelai bij nostahditas diwas rindas glušchi mašu meitenišču, zita blakām zitai. Ari šchis meitenites bij gehrbušchās baltās drehbēs, matos eesehjuščas baltas lentes un tureja rokā pa puķu buķetei. Kamehr garidsneeki ar šwehtbildem išgahja zauri, abas eelas malas nostahdito meitenišču riudas nometās želos.

Schis gahjeens nu dewās no weenas eelas otrā, no weena altara pee otra, un atklahti uš eelas notureja deewkalpoščanas. Paščhās beigās gahjeenam peeweenojās wiši pilšehtas eedsihwojumi un ari wešeloščanās weeši, apm. kahdi 30—40 tuhkstošču zilweku.

Kaut gan pee šchi gahjeena bij flaht tikai kahdi 30—40 fahrtibneeki, tomehr wiš norišinajās wislabakā fahrtibā; katrs te šin patš noturetees fahrtibas robeščās, tā ka polizijai naw ko eejauktees.

Loti patištamū eespaidu atstahja kahds nowehrojums, kas Austriju nostahda labakā gaismā, nekā zitas semes? Zitās semēs tahdās leelās publikas šadruhsmeščanās weetās arween jausmana kabatas, ka neišwekl naudas mašu, bet te tas newar nemas notift.

Bej tam es wehl eewehroju, ka no daudšajām mašajām meitenitem, kas peedalijās pee prozesijas, apmehram tikai kahdas 10 proz. bij melnmates, bet pahrejee 90 proz. — gaischmates, Ar to nu ari išskaidrojās, ka leelakā dala no tām lellem, ko es no Wihnes israkstu preešč šawa weifala, ir gaischeem mateem. Par to pašču man bij jai rakstijis mans lellu šabrikants, isteikdamees, ka Austrijā damas ešot gaischeem mateem un damas ar melneem mateem ešot leels retums.

„Imperial“ weešniza Karlsbadē.

Sawā pehdejā grahmatinā es jan eeminejos par kahdn milšigu weešnizu, kura nosaukta par „Imperial“ weešnizu. Pağahjuščā gadā wina wehl nebij pabeigta buhwet, bet šchogad bij pilnigi nobeigta. Schi leelā un ar wišām ehrtibam eerihkotā weešniza modinaja manu šinkahribu. Es tadeht apmekleju weešnizas ihpaščneeku un luhdsu, lai wiņšč man

lauj wišu apskatitees. Winaš pats bij tif laipns man wišu israhdit. Bagahja waj wesela stunda, kamehr wišu apskatijam.

Ihpaschneeks pee tam man isteizās, ka weefniza ismaksaja 5 milj. kronas un esot leelafa weefniza wiša Ciropā. Un teeschām, lai tif eedomajas šcho grandiošo astonstahwu mahju ar winas 900 dšihwofkeem! Wiš te eefahrtots uš wisglaunako, jo te mehds apmestees amerikanu miljonari, kureem naudas netruhst. Šhini weefnizā atrodas daschadas šahles weefu wišpahrejai leetoschanai, tās wišas išklahtas ar dahrgakeem japanu un kineeschu tepikeem. Tur ir wesela rinda weefu šahlu, rakstamu šahlu, karšchu šehles šahlu, šchacha šehles šahlu, musikas šahlu, dejas šahlu, ehdamu šahlu, športa šahlu u. t. t., kas wišas tā eedalitas, ka weefnizas weefi un eedsihwotaji war tās brihwi leetot...

Šhini brihdi, kur manas azis raudsižās uš wišu šcho gresnumu, man eenahja prahtā Warščawas mafu fabrikants, kurš lihds ar šawu gimeni un 18 strahdneekem, un bes tam wehl ari drehbneeku meistaru un wina 6 palihgeem wiši bij kā blihwet šahblihweti weenā pašchā masā istabina, kur truhka waj gaisa elposchanai. Un man bij jau uš luhpam jautajums, waj weefnizas ihpaschneeks newaretu mafu fabrikantam šahdu no šchim 900 leelafajam istabam, tadehš ka ta buhtu gaischaka, bagatafa ar gaisu un ari wišas ehrtibas waretu mafu fabrikantam šoti labi noderet. Bet tad es tuhlin apkehros, ka wiš šchis gresnumš un šchās ehrtibas nolemtas preešč amerikanu miljonareem un ziteem augsteem kungeem un newis preešč nabaga Warščawas mafu fabrikanta. To jau ari peerahda dahrgās zenas, šahdas jamakšā par istabam šhini weefnizā. Par weemu istabu te jamakšā 20—300 kronas deenā, un es netizu, ka šahds no muhšu apgabala gribetu dšihwot tif dahrgās istabās.

Karlsbades „Drseuma“ teatrs.

10. junijā es šachmu no Karlsbades „Drseuma“ teatra ušajzinajumu, apmeklet šchi teatra israhdes. Es nebiju ari šlinskš paklaušit šcho ušajzinajumu. No manis apmekletās israhdes programā atradas 15 numuri. Birnee peezi numuri pastahweja no dšeedaščanas un musikas, par šo es, deemschehl, newaru nodot nekahdu špreedumu. Bet par to atkal pahreje programas gabali bij wišai interesanti.

Sewiški mamu un ari pahrejo apmekletaju eewehribu eeguwa šahds jauns, šlawens wijolu wirtuošs no Amerikas. Wina mimika un wina šehleščhana bij apbrihnojama tani šinā, ka winaš tihri brihniščigā fahrtā šehja attehlot wišos šihkumos i waibstos, i šehleščhanā gan mirušchos šlawenos wijolu meistarus, gan ari tahduš, kas wehl dšihwi. Wišpirms winaš uštahjās pahrgehrbees kā mirušchais wiša pašaulē šlawenais wijolu wirtuošs Joachimš. Un teeschām, tihri pahršteidšošchā fahrtā winaš atgahdinaja nelaiķi wijolu meistaru. Šluschi ta pate Joachima šeja, tās pats apgehrbs un tās pats winam raksturigais šehleščhanas weibš.

Pehz Joachima attehloščhanas mahšlineeks pagreesās uš otru puši, masleet eerahwās un pehz daschām sekundem winaš jau uštahjas kā šlawenais wijolneeks Sarafate un šehleja šchi mahšlineeka labakos darbus.

Beidšas Sarafates attehloščhana un pehz daschām sekundem jau šahwu muhšu preeščā kā išteets tagadnes wijolneeku karalis Rubeliks.

Wišu šcho attehloščhanu noškatotees un gabalu šehleščhanu nošlautos, bij tihri jadomā, ka mirušchee wijolu meistari peežehlušchees no šapa un wehlreis lauj škanet uš šawām wijolem šaweem labakeem darbeem. Pee tam pahrgehrbschanās gahja tif šchigli, ka bij tihri waj jashš tizet burwibai. Šchis amerikanu wijolu wirtuošs bij teeschām neween leels wijolu šehletajs, bet ari pahrgehrbschanās un mimikas mahšlineeks. Kā tahds, winaš tad ari šachma par katra wakara uštahščhanos 100 markas.

Pehz programas musikalās dalas nahza daschadi jaunū deju ušwedumi, kureem šehoja daschadi dramatiški preeščnešumi ar štipru traģiķu šaturu. Tā šahdai damai bij šechi mihtakee. Šchi dama noščauj wišus šechus un beidšot noščaujjas ari pate. Tee wiši no ahršemju leelpilšehtu dšihwes nemtee škati.

Wehlaš uš škaturwes israhdija žirku un pehz tam nahza kinamatografa israhde ar runajoščhām kraššainām figuram, kas pehdejā laiķā atrod pee publikas leelu peekriščhanu. Tahdi kinamatografi nodara parastajem teatreem leelu šaudejumu, tadehš ari teatru ihpaschneekem ta kā badšis aži.

Zekâ uſ Deplizu.

Neilgi pehz augſchâ aprakſtiteem ſkateem, beidsjâs ari mans ahrſteſchanâs laiks un kad eerados uſ pehdejo wiſiti pee ſawa ahrſta, wiſſch man eeteiza, ja wehl nauda eſot kabatâ, tad lai wehl apmeklejoj Deplizas-Schönawas peldu weetu, tas buhſchot manai weſelibai loti par labu. Tâ ka weſelibai man ir daudſ dahrgaka par naudu, tad nolehmu peenemt ſcho padomu un iſmehginat ari tureenes uhdenus un wannas. Demos droſchi zekâ, jo ſinaju, ka buhſchu ari tur mihlſch weefis un ka no ſawas wehl atlikuſchjâs zela naudas ari tur wareſchu it weegli walâ tiſt. No Karlsbades iſbrauzu ſwehtdeen, 16. juliâ. No ſchejeenes lihds Deplizai ir trihs ſtundu brauzeens. Ari ſchis zekojums bij deefgan interefants. Wiſapfahrſt kraſſſchnei dabas ſkati. Dſelſzela linijai gar freiſo puſi wiſgaram aiſteepjas nepahrredſamâ taſlumâ augſtee Ruhdas kalni (Erzgebirge). Muſſu brauzenâ wiſi wagoni bij ar paſaſcheereem pahrpilbitti, tapehz ka loti daudſi brauza no Karlsbades un apfahrſtnes uſ kahdeem tautas ſwehtkeem ſakumos, kureem tai deenâ bij Kometawâ janoteek. Man taiſni preti ſehdeja kahds wihrſmeſcha kungs ar ſawam meitam, kure ari brauza uſ mineteem ſakumu ſwehtkeem. Uſſahſtu ar wiſu ſarumu par ſcho apgabalu un wiſa eewehrojambam un, wiſſch bij tiſ laipns man paſtaſtit daudſ ko interefantu.

Schee augſtee Ruhdas kalni, — tâ wiſſch man ſtaſhtija, ko juhs te wiſgaram gar dſelſszela liniju redſeet, ſteepjas loti taſlu un ſatur neiſmelamas bagatibas. No ſcho kalni dſitumeem darbigâs zilweku roſas zel ahrâ dſelſſruhdu, waru, zini, afmenu ogles, ja pat ſudrabu un ſeltu. Daudſi no ſcheem mineraleem atrodas zeetos afmena gabalos eeflehgti. Schos afmenus iſlauſch no kalneem, ſaſkalda waj ſamal un tad iſnem wiſus wehrtigos mineralus waj wiſu dalas. Ari ſmallo dſelteno ſmilti, kas paleek pahri, kad wiſs wehrtigakais ir atſchirtſ, neatſtahj neiſmantotu, bet iſleeto preeſſch keegekeem un dakſtinu raſchoſchanas. Ar wahrdu ſatot te wiſs kas teef iſleetots, pat daſchadi atkritumi, tâ ka neſas neiſeet bojâ?

Noklauſotees ſchai noſtaſhtâ, man newikus ſchahwâs prahtâ, zif leela ſtarpiba ir ſtarp ahrſenju un Kreewijas dſihwes eekahrſtam. Ahrſemneeki wiſpahrigi rauga iſmantot wiſas dabas bagatibas lihds pehdejam atkri-

tumam, kamehr pee mums Kreewijâ nereti pat loti wehrtigi materiali teef noſweeſti atkritumos un aiſeet bojâ, jo ſabrikanti, amatneeki u. z. iſmantoto no neapſtrahdata materiala tiſ to, kas wiſu uſnehmumos ir teefſchi wajadſigs, kamehr pahrejo aiſſweeſch ka nederigu projam. Ahrſemês turpreti tas tâ naw. Tur uſnehmeji waj nu paſchi eerikſto blakus ſawam galwenajam uſnehmumam maſakas darbnizas daſchadu materiala atleeku iſmantofchanai, waj ari pahrdod ſchos atkritumus ziteem uſnehmejeem, kurei tos pahrwehriſch ſeltâ.

— Beſ tam ſchajos kalnos ir jau uſeeti, — tâ mans laipnais zela beedrs taſtaſt ſtaſhtija, — un wehl arween no jauna teef atrasti daudſi mineraluhdeni awoti, kuru uhdeni ir loti noderigi zilweku weſelibas kopſchanai un kurus tapehz ahrſti eeteiz leetofchanai daſchados ſlimibu gadijumos. Wehl pagahjuſchâ gadâ ſchini eelejâ, kas te pa freiſi redſama, maſas Joachimtales pilſehtinas robeſchâs uſgahja kahdu awotu, kas ſatur neiſmelamas bagatibas. Wiſa uhdeni uſeets taſds minerals, kas ir daudſ dahrgaks par ſeltu un tiſkai nedaudſ gadus atpakal ir tiſis ſinatnê paſiſtamſ. Tas ir radijs, kas ſcha awota uhdeni atrodas leelâ wairumâ. Radija ihpaſchibas gan wehl naw pilnigs iſpehtitas, bet zif jau tagad ſinams, tad tâs ir taſdas, ka war buht zilwezei par leelu labumu un ſwehtibu. Tâ ka radijs tiſkai reti kur un pee tam tiſkai neleelâ mehrâ uſeetams, tad ari wiſa zena ir milſigi augſta: 1 gramſ radija maſſâ ap 300,000 rbl.

Pehdejâ laikâ ſcho radiju ar labam ſekmem ſahſ iſleetot ari medizina pee daſchâm lihds ſchim pawijam neahrſtejamâm, waj ari gruhti ahrſtejamâm ſlimibam. Tâ, peemehram, ſinatnu wiſri ir atraduſchi, ka ar radija ſtareem war weegli iſahrſtet taſdus ſlimneekus, kureem degunâ eemetuſchees tâ ſauſtee polipi. Lihds ſchim polipus ahrſti paraſti mehdsâ iſgreet, kamehr ar radija ſtareem tos war weenkahrſchi turpat uſ weetas iſnihzinat, ta ka ſahpigâ operazija wairs naw wajadſiga.

Tagad profeſori Joachimtalê iſdara iſmehginajumus waj ar radija ſtareem naw eeppehjamſ iſahrſtet ari wehſcha ſlimneekus. Ja tas iſdotos, tad mediziniſkâ ſinatnê buhtu atkal ſperts leels ſolis uſ preeſſchu.

Naw eeppehjamſ ſche atſtaſtit, kur wiſur radija ſtari ar ſekmem war tiſt leetoti. Starp zitu mineſchu tiſkai, ka ar wiſu palihdsibu war ari iſſchirt neiſtſus briljantus no ihſteem. Neihſtee briljanti ſem wiſu eepſaida pilnigi ſadruhſ, kamehr ihſtee iſſkatas balti ka peens, bet paleek neſabojati.

Pa to starpu ari Kometawa bij šafneegta un mans runigais zela beedrs atwadijees islahpa, bet es turpiuaju šawu zekojumu un drihsween biju šafneedfīs ari šawu zela mehrki — Tepliz=Schönawu, Bohemijā?

Šchi pilsehta atrodas starp augstajeem Ruhdas kalneem dšiki, dšiki eeļejā. Neškatotees uš to, ta arween wehl ir 219 metrus (600—700 pehdas) par juhras lihmeni. Šchai wezajā, plašchi pašihstamā pilsehta, ir šahdi 29,000 eedfihwotaji un 1450 dšihwojami nami. Tepliz=Schönawa pašihstama neweeu zaur šawu leelo šfaitu daščadu šabritu, bet ari zaur šaweem šlawenajeem wešelibas awoteem, furus šahfts leetot ahrstneezibas noluhfos jau šahdus 11 gadu šimtenus atpafal.

Par Teplizas wešturiško pagahnu un nošihni buhtu daudš ko rakstīt un šahstīt, bet tas aišwestu muhs par tahku, tapehž šche atšihmešchu tikai daščus eewehrojamašos notikumus. Starp zitu peeminešchu, ka Teplizas tuwumā 18. februari 1126. gadā notika loti leela kauja starp Bohemijas herzoga Sobieslawu II. un wahžu keisara Lothara kara špeškeem, par kuru wehl tagad šche leezina daudšee peeminešku ar daščadeem uš kaujā kritušcheem waroneem atteezigeem usrakšteem.

Šhās pilsehtas pašaulšlawenos wešelibas awotus ir apmeklejušchi ari daščadi waldneeki, keisari un karaki no wišam pašauls malam, starp ziteem, ari Kreewijas Zars Peters Leelais 1712. gadā. Šchejeenes šilto uhdem awotos, kā jau teikts, atrodas ari radijs un šchee uhdeni ir loti labi preekšch šlimneekem, kuri mozas ar gikti, reimatizmu un daščadām tamlihdšigām šlimibam. Ikkatru gadu Teplizu apmeklē zaurmehrā 5 lihds 10,000 pelbu weeši. Wešelibas awotu šiltos uhdenuš leeto tiklab dšerščanai, kā ari preekšch mašgāščanās wannās. Preekšch tahdeem, kuri grib nemt wannas šche eerihkotas šahdas 10 leelas pelbnizas. Sewiškū wehribu pelna šhini gadā jauneerihkotā Elišabetes pelbniza, kura ušnehmejeem ismaščajuše ap 2 miljoni kronas un ir wišlabakā un ehrtakā no wišam. Šchai pelbnizā war dabut wannas šahkot no 20 hellereem lihds 40 kronam par katru wammu, tā ka tās war leetot tā bagatneeki, kā ari mašturigeē. Pelbniza eerihkota loti gresni un ehrti, ko wišu šche tuwaki aprakstīt nemas naw eepēhjamš.

Bes daščadām mineraluhdenū wannam, te preekšch šlimneekem ir eerihkotas ari zitas ahrstēščanās eestahdes. Dašchi medizinas profesori ir isdomajušchi un eewedušchi leetosčanā jaunū ahrstneezibas metodi. Tā ka šchejeenes awotu uhdeni šatur daudš radija, tad profesori nahkušchi uš do-

mam, ka preekšch šlimneekem wajag buht loti wešeligi, ja tee dabū eelopot šchos uhdenu isgarojumus. To war panahkt diwejadi: zaur šlapjam radija wannam, jeb, kā tās ahrstneezibas šinatnē nošauktas: „šlapjo emanaziju“, un zaur „šaušo emanaziju“.

„Šlapjo emanaziju“ išbara šchahdi: Šlimneeku eewed mašā, mašā ištabinā, kurai naw neweena loga un kura no ahra gaiša eeplušščanas ir pilnigi noščkirta. Ištabinu apgāišmo ar elektrību un temperatura tur ir 35 gradi pehž Zelsijus. Seenas un greešti šchai ištabinā ir no labem balteem krahsns podeem, bet tā eerihkotas, ka no wišam pušem til weenadi, kā šmalts leetus lihst šiltais awotu uhdens un šlimneeks teef neween no ahrpušes apšlazits, bet winam ir ari jaceelpo šiltais mitrais gaišs un uhdens isgarojumi.

„Šaušā emanazija“ turpreti noteef šchahdā kahrtā: Dahrša widū ir ušbuhwets leels šfaišts štikla diwštahwu pawiljons. No apakšcheja šahwa ar elektrisku maščinu palihdšibu teef augščstahws peepilbits ar labu šiltu gaišu, kas šatura daudš radija daku no awotu uhdenu gāšem. Šchai augščstahwā ir telpas preekšch šahdām 30—40 peršonam, un šlimneekem, kuri wehlas išleetot „šaušo emanaziju“, noteiktā laikā jaerodas šchais telpās un japaleef tur 2 štundas, eelpojot šaušo un wešeligo radija gaišu. Šlimneeki war pehž wehleščchanās waj nu išgehrbtees, waj ari palikt ar wišu apgehrbu. Tee war sehdet, waj šahwet, kā kuram patikas. Ja grib, war ari ar kaut ko nodarbotees, peemehram lašit waj rakstīt. Wiša ahrstēščhana, kā jau redšams, pašahw tikai šaušā radiju šaturoščā gaiša eelpoščanā, jo pret ahra gaiša eeplušščanu ari šhās telpas ir ruhpiigi nošlehgtas.

Dšihwoški tapat ari wiša dšihwe šche Teplizā ir eewehrojami leh-taka kā Karlsbadē. Loti patihkamu eepaidu atšahj daudšee krahschnee dahrši, kuri kopā šanemot ištaiša leelako daku no wišas pilsehtas. Ikkatrā dahršā tapat kā ikkatrā pelbnizā ir dabujams dšerščanai šiltais wešelibas uhdens (Thermolwasser), teēšchi kā no semes nahzis.

Wisapkahrt pilsehtai ir loti augsti kalni, uš kureem šahw šfaištakē nami un wafarnizas.

Laudis Teplizā, tapat kā wiša Bohemijā, ir šewišchi laipni un ištapiigi. Dabus tik šahdam pateikt, ka eji šweščneeks, tad kuršč katrs jums tuhliit wišu paškaidros, ko wehlešees šinat un dos padomu kā rihkotees. Beēšchi ween tee peedahwajas pat par pawadoneem un wišu israhda, ko

wehlatees redset, neprafidami par to nekahdas atlihdšibas, pat ne pateizibas ar ne. Ar laipnee wahrdeem ņhejeeneeņchi ari naw taupigi. Kā jau wiņeem ņinams, pee mums Kreewijā ņateefotees, waj ari zitā dņihwoffi, waj weikalā eeejot mehds aprobeņchotees ar ihjo ņweizmajumu: „labriht,“ „labdeen,“ waj „labwafar.“ Berlinē pat zauru deemu no rihta lihdņ wafaram mehds teift: „Mahlzeit“ t. i. tifa i weenu wahrdu. Turpreti te Bohemijā ņateefotees uņ eelas waj kahdā weikalā eeejot pirmais ņafa: „Man ir tas gods,“ bet otrs atbild: „Zuhju augņtzenibas padewigajam kalpam ir tas gods“ u. t. t. Ja weikala perņonals ņaņtahw no 20 zilweeem, tad wiņi tee weenā mutē iņteiz ņcho garo komplimentu. Apmeņletajam projam ejot wiņs perņonals atfal weenā mutē atwadas, ņazidami: „Zuhju padewigee kalpi pagodinas no Zums atwaditees.“ Un ja juhs ari ņintu reiņes deenā ņaņtapņeet weenas un tās paņchas perņonas, tad atfal un atfal Zums buhs janoklaufas weenā tai paņchā garajā fraņē.

Teplizas ahrņteem par godu jaleezina, ka wini preeņch ņaweem pazienteem laika netaupa. Katrs ņlimneeks teef ņihki iņwaižats par wina ņlimibas gaitu un ruhpigi iņmeņlets. Tapehž ari gandrihs katra wiņite aiņnem apmehran ņtundu laika. Man paņcham, peemehran, bij darischanas ar nerwu ahrņtu Dr. Polacku, pee kam dabuju pats pahrleezinātees, kā ari nowehrot no ziteem, žif ruhpigi un nopeetni wiņch ņawus ahrņta peenahņtumus iņpildija. Ari pee mums Kreewijā ahrņti pa leelafai dafai neņtopojas ar laiku pee ņawu pazientu iņmeņleņchanau. Wiņmaj man Kreewijā naw bijis tahda gadijuma, kahdu reiņ peedihwoju Berlinē. Tas gadijās tā: Reiņ zaur Berlini zauri braufdams, apņtahjos tur, lai uņmeņletu kahdu ņlawemu profeforu un iņrunatos ar winu par ņawu ņlimibu. Zereju, ka wiņch, kā autoritate medizinas ņinatnē, warēs man dot wiņmaj kahdu labu padomu. Taiņniba, padomu dabuju ari, bet kahdu, to tuhliit dņirdņeet. Eeejot wina uņgaidamā iņtabā, atradu to pilnu ar apmeņletajeem. Nodomaju pee ņewis, ka ņchim profeforam wajag buht teeņham labam ahrņtam, ja jau wina tikdaudņ zilweku apmeņlē. ņchās ņawas domas iņteizu ari wina apņalpotajm, pee kam dabuju dņirdet apņtiņrinajumu, ka tas teeņham tā eņot. ņchim profeforam peeteefot, kad wiņch tik dabujot ņlimneekam azis eefņatitees, tad tuhliit ņinot wiņas wina eefņhejās kaites, tā apņalpotajņ man eegalwoja. Eefpeedu apņalpotajam weenu marķu ņaujā un tuhliit tik u peeteifņs ziteem papreeņchu, jo par nandu ari Berlinē durwis ahrņtr atdaras, nekā beņ ka. Apņalpotajņ nebij neekus ņtahņtijs. Tikko eekahpu pahr ņleegni profefora kabinetā, wiņch laipni ņmaiņdidams panahža man daņchus ņolus preti, paņtatijās labi zeeti man azis

un paņteepa ņawu labo rofu. Neņapraņdams wehl, ko tas noņihmē, eņ wiņnam eewaizajos, ko wiņch domā par manu ņlimibu un ņas ta par ņlimibu ir?

„20 marķas!“ — ņkaneja lafonifkā atbilde.

„20 marķas!“ — eņ neņapraņchanā iņņauzos. — „Waj tad tahda ņlimiba ari ir?“

„Ne,“ — wiņch teiza. — „ņawu ņlimibu Zuhņ paņchi gluņchi labi ņineet. Meņlejeet ņew labu apņopņchanu un wedeet kahtigu dņihwi, tad kluhņeet weņeli. Tas ir wiņs. Bet wiņite maņhā 20 marķas.

Neņo darit, eefpeedu wina labajā rokā 20 marķas un taiņijos, kā teeku pa durwim ahrā, zitadi, ņas war ņinat, papraņa man, lai ari kreisajā rokā eefpeechu 20 marķas. Wiņa wiņite nebij garaka par weenu waj diwām minutem.

Uj weeņnizu atpaņat eedams domaju, ka par ņawām 20 marķam tomehr eņmu dabujis labu pamahžibu, kuru gan profefors neteiza, bet kura ņkan tā: „Neēj nekād pee paņaulņlaweneem ahrņteem un profeforeem, jo pazientu daudņuma dehl teem tikko peeteef laika preeņch naudas ņanemņchanas, bet ne minutes preeņch ņlimneeka iņmeņleņchanas.“

Teplizā manu wehribu greeņ uņ ņewi ari tas apņtahklis, ka wiņi weetejee eedņihwotaji ir labi pareņni un weņeliga iņņkata. Turaf apwaižajees, dabuju ņinat, ka te brandwihnu un ņpirtu tikpat kā nemaņ nepaņiņtot, bet laudis dņerot tikai ihņtu wihnu un labu alu, ņas iņnahkot lehti un weņeligi. Paņs par ņewi ņaprotams, ka ari weņeligais gaiņs atņtahj uņ ņhejeenes eedņihwotajeem labu eefpaidu.

Iņglihtibas ņinā ņhejeenes eedņihwotaji ņtahw koti augņtu un tas ari wineem ir weegli eefpehjamņ, jo tiklab no waldbibas, kā ari no pilņehtas puņes teef wiņs darits, lai weizinat uņglihtibas iņplatiņchanu. Tapehž ari naw nekahds brihnums, ka gandrihs katrs ņtrahdneeks, katra deeneņmeita ir pabeiguņchi kahdas wairaf waj maņaf augņtakas ņkolas kurņu par pirmahžibas ņkolu. ņkolu apmeņleņchana ir obligatorifka (peeņpeefņta) preeņch wiņeem behrneem, ņahkot no 6 gadem. Pee tam teef loti ņtingri uņfraudņits, lai ņchis liņums nepaliktu uņ papira. Paņ eezefotajeem tas ņtingri jaiņpilda. Peemehran, ja te atbrauz kahda gimene ar behrneem, kuri ņkolas gados, tad otrā treņchā deenā pehž winu eerakņtiņchanas mahjas grahmātā eerodas pee wineem kahds polizifņs un apwai-

zajas, waj sweschais eezelotajs jau ir fawus behrnus kahdâ skolâ nobewis, waj ne. Ja israhdas, ka tas wehl naw darits, tad tuhliit teef usdots to nefawejojchi ispildit. Melihds, kâ mehds teift, ne sahles, ne plahfsters, neteef prasits, waj lihdselki ir waj naw, waj grib fuhstit behrnus skolâ, waj negrib, bet behrneem wajaga eet skolâ. Bes wispahrejâs isglihtibas, leela wehriba sche teef peegreesta ari mujikas mahzibai. Lai musikalifko isglihtibu weizinatu, tad te ir eerihfotas daudj besmatfas musikas skolas, kuras behrneem jaapmekle waj grib, waj negrib.

Starp daschadâm beedribam, kuru sche ir koti dauds, waj pate wisleelakâ ir Isglihtibas beedribâ, kura sprauduse few par mehrti weizinat zif ween eespehjams isglihtibas isplatichanos tiklab starp weetejeem eedsihwotajeem, kâ ari eezelotajeem, neskatotees us wiau tantibu un tizibu. Schâs beedribas preekschneeziba fastahw no augsti mahziteem un bagateem wihreem, kuri ir pratufchi sagahdat beedribai plaschus lihdselkus, tâ ka ta us fawa rehkina ir nodibinajuse un uftur koti daudj skolas, bibliotekas, musejus u. t. t.

Kahdâ deenâ man eenahza prahtâ pataifit masu joku, lai redsetu, kas no ta isnahks. Fanehmu fawus diwus latweeschu walodâ isnahkufchos zekojumu apraftus: „Mani zekojuma peedsihwojumi ahriemês“ no 1910. g. un „Mani zekojuma peedsihwojumi“, II. dafta no 1911. g., usraftiju wirfû: „Dahwinajums Teplizas-Schönawas pilsehtas bibliotekai no autora“, parraftiju fawu wahrdu adrefi un nosuhtiju tos pa pastu minetai bibliotekai. Trefchâ deenâ pehz tam fanehmu wehstuli no jau minetâs Isglihtibas beedribas ar laipnu eeluhgumu eerastees trefchdeen, pulksten 7. wakarâ us preekschneezibas sehdi. Noteiktâ laikâ aifgahju us beedribas telpam un tifu no preekschneezibas koti laipni fanemts. Preekschneezibas wahrdâ preekschneeks man isfazija firfnigu pateizibu par dahwinatâm grahmataun un luhdja mani pasfaidrot, kahdâ walodâ schâs grahmatas efot sarakstistas. Wiau bibliotekâ efot grahmatas kahdâs 40 daschadâs walodâs, bet kahdâ walodâ manas grahmatas sarakstistas, to wiau neweens nesinot.

Uttildeju, ka manas grahmatas ir sarakstistas latweeschu walodâ, bet tad tee kungi mani apstahja ar neskaitameem daschadeem jantajumeem. Kur dsihwojot tahdi laudis, kuri scho walodu runajot? Zif weza schi waloda? No kahda waloda zelma ta iszehlfes, no flawu walodas waj kahdas zitas?

Uttildeju, ka scho walodu runâ wairaf par miljonu leelâ latweeschu tauta, kura dsihwo Kreewijâ, Baltijas gubernâs, ka latweeschi wiswairaf nodarbojâs ar laufjaimneezibu, bet ka ari ruhpnneezibâ un tirdsneezibâ tee deesgan dsihwi peedalas.

„Das jau koti interefanti dsirdet, koti interefanti!“ — tâ wini wifî kâ weenâ mutê fauzâ. — „Tâ tad tomehr ir waloda, kuras literatura teef leetoti wahzu (gotu) burti, bet mehhs newaram schai walodâ druktâs grahmatas pat ne labi islasit, kur nu wehl sapraft!“.

Tad es wineem wehl pasfaidroju, ka latweeschu waloda neween teef runata, bet ka schai walodâ isnahf apmehram 30—40 laifrafti, starp teem wairaf leelas deenas awifes ka bes tam latweescheem ir deesgan plascha grahmatu literetura, un ka wispahrigi latweeschu tauta stahw us deesgan augsta isglihtibas patahpeena. Tâ ka man patlaban bij kabatâ pa eksemplaram „Kurjemneekâ“ un „Sadsihweš“, tad parahdiju wineem ari tos. Wifî steidsâs tos apfkatit un ismehginajâs lasifchanâ, bet protams newareja ne labi islasit, ne ari sapraft, kas tur nodrukats.

Wifa schi leeta winus tâ eeintereseja, ka beidsot wini nolehma no fawas beedribas pufes eewahft tuwafas finas par latweeschu kulturu un litereturu.

Galu galâ kahds no wineem nahza us domam, kurâm ari wifî ziti peekrita, usfaizinat mani nahkofschâ otrdeenâ turet preekschlahijumu par latweeschu tautu, par winas eerascham un kulturu, par latweeschu litereturas attihstibas gaitu u. t. t. Isglihtibas beedriba buhschot man par to koti pateiziga.

Es tomehr biju speests scho laipno usfaizinajumu atraidit, jo pats labi sinu un ari mani lasitaji to weegli sapraftis, ka schahdu preekschlahijumu turet naw weegla leeta; bes tam wehl man nebij nekahdu grahmatu lihdsi, no kuras waretu smelt wajadsigo materialu. Tapehz laipni pateifdamees par usfaizinajumu, teizu wineem, ka tagad scho luhgumu newaru ispildit, bet reifê ar to dewu wineem apfolijumu, ka nahkofschâ gadâ es schahdu preekschnefumu Teplizâ tureschu. Wifî klahfesofchee bij par to koti preezigi un jau eepreeksch man firfnigi pateizâs.

Lasitajeem buhs weegli saprotams, ka zekojot pa sweschâm semem ar weenu walodu ween ir koti gruhti zauri tift. Nerunajot nemas par to, ka ar latweeschu walodu ween sche nefas naw eefahkams, ari ar

freemu walodu ween te ir gruhti zauri tift. Tiflab Karlsbadê, kà ari te Teplizà war fastapt loti daudf freemus, jo freemi pa leelafai dalai zitas walodas neprot, kà ween pašchi jawu. Bagatee freemu fungi tapehz mehdf nemt few lihdji uš ahrjemem tulkus, furi prot freemu, wahzu un frantschu walodas. Turpreti teem freeweem, fureem naw jawu tulka, eet slisti.

Schints deenàs man gadijàs fastaptees ar kahdu freemu fungu, fursch titai pa freewiski prata runat. Es eewaizajos, kà labi winisch sche teef zauri walodas sinà. Uš to winisch sahka lahdetees un lamatees kà pats nelabais un teiza fa ar walodu winam te esot pehdejais posts. Preezigs par to, ka fastapis kahdu, ar furu winisch war farumatees un tam jawas behdas isfuhdjet, winisch sahka stahstitt, kà winam ejot. Kad winisch eegreeschotees weefnizà un gribot paprasit ehst, tad jabahschot pirksts mutè, bet no kaut kahdas ehdeenu iswehles newarot ne runas, isnemot tos, furi redsami islisti. Lai waretu paprasit djert, tad winisch esot eemanijeas nejat few lihdji tukfchu glahsi, furu tad parahdot un eebahschot pirkstu eefschà, kas nojihmejot, ka winam slahpst. Kats neeks, kas winam waja-djigs, esot kahdà kahrtà ar rokam waj kahjam jaisrahda. Wislistak winam esot pee ahrsta, fursch gribot iswaizat winu par wina slimibu. Bet tà ka ahrstis runajot titai wahziski un winisch titai freewiski, tad tee weens otra nemas nesaprotot. Par laimi winisch jau no freemu ahrsteem sinot, ka winam esot afnu faite. Tapehz winisch sche pastahwigi nesajot lihdji gabalinu afnu un kad ahrstis waj, zits kahds waizajot, kas winam faitot, tad parahdot jau mineto afnas gabalinu, zensdamees ar to finamu darit, ka winam afnu faite. Bet pastahstitt kaut fo tuwaku par jawu slimibu, fo ahrstam buhtu no swara sinat, winisch newarot.

Schis ihfais nostahstis gaischi rahda, zif nepeezeeschami ir katram zilwekam sinat wairaf walodas. Mufsu apstahklos bef walfs walodas buhtu wehl eeteizami mahzitees wahzu, frantschu waj anglu walodas, waj wismaf weenu no tam, jo ar scham trijam walodam war wisur pašaulè fapraštees un zauri tift.

Par noscheloschamu ari starp Kursemes latweescheem wehl atrodas deesgan daudf tahdu, furi negrib atsiht wairaku walodu praschanas leelo nojihmi. Wini gluschi aismirft, ka ar latweeschu walodu ween nezif tahlu newar tift jau tepat Kreewija, fur nu wehl, ja apstahkleem sagadotees trahpas aishraukt uš ahrjemem. Tapehz wehkreif atfahrtoju, ka katram zilwekam wajaga praft mafafais 3 walodas.

Schodeen ap pulksten 9 rihtà man bij isdewiba noskatitees, kà zilweki pa gaisu laischas. Taisnibu fakot, esmu jau wairaf reises redsejis kà zilweki „laischas“ ari pee mums Kursemè, bet titai gluschi zitadà kahrtà. Peemehram, redseju, ka kahds tirgotajs fapirka leelu daudsumu daschadu pretfchu uš parahda, ahtri tàs ispahrdewa, pataisija bankrotu un „aislaidàs“ uš Ameriku. Zità reisè redseju, kà kahds jauns zilweks pehz tam, kad bij no jawas lihgwinas isfrahpis 600 rbl., „aislaidàs“ uš ahrjemem. Bet schee abi laidas gan pa fajuu semi, gan pa juhen, un to mehdf faukt par „lapàs laischanos“. Turpreti tàs perfonas, kuras es schodeen redseju laischamees, nebij neweenam nefa launa nodarijuschas. Wini titai gribeja aischlaitees lihdj Binei, lai waretu schowakar tureenes leelajà operà noskatitees „Zautràs atraines“ israhde. Bija farunajuschas diwas gimenes, kuras eefchdàs prahwà gaisa fugi un aischlaidàs pa gaisu gaiseem uš Wini, lai wehl laikà nofkufhtu uš teatra israhdi. Minutes 15 es wareju wineem ar azim gaisà fetot, tad balons sahka palift arween mafafs un mafafs, kamehr beidsot pawisam isjuda is mana redses apwahrschana.

Modomaju pee sewis, zif neapmeerinamas ir zilweku teefmes un eegribas. Kad zelojumi ar sirgeem pa semes zelu bij israhdijschees par garlaizigeem, tad zilweki isgudroja dselzefus un wehlat ari automobilus, ar fureem jau tà war loti ahtri braukt, jo pehdejà laikà jaunee ahrbrauzeeni ahrsemes eet ar apmehram simts werstes leelu ahtrumu stunda. Tagad ari tas jau ir apnizis un zilweki zenschas eekarot gaisu, lai lihdfigi putneem waretu milfigà ahtrunà ihfà laikà aischlaitees leelà tahlumà, pat juhram pahri.

Man te bij isdewiba farunatees ar kahdu awiatoru jeb gaisa lidotaju. Es winam eewaizajos, waj tad winam no nahwes nemas naw bailes, jo laifraftos tatschu loti beeschi lasams, ka drihs weenà drihs otrà weetà kahds lidotajs ir nokritis ar wisu jawu aparatu, un jawu pahrdroschibu ir samafajais ar dsihwibu?

Uš to winisch man atbildeja, kà gaisa fugneeziba lihdj schim wehl teescham neesot fashneegufe pilnibu un paeeschot wehl gabi, kamehr schai laikà panahschot leelatu waj mafaku pilnibu. Tomehr jaumi panahkumi teefot eekaroti ar katru deemu un tas eedodot drojmi mehginat un atkal mehginat, neskatitees uš daudfajeem upureem. No nahwes wineem neesot nekahdas bailes, wineem esot jaiswed zauri tas, fo tee usnehmuschees. Ja ari daudji no tagadejeem zensoneem eeschot bojà un nepeedsihwofchot nekahdu

pilnibu gaisa kugneezibâ, tad tomehr buhšhot ziti zilwefi, furi to peedjihwošhot. Schimbrišham nefas zits neatleekot, kâ ween lidot un mehginat, nebaidotees ne no kahdâm breešmam.

Schis pats lidotajs usaizinaja mani, lai es, kâ korespondents, lidojot winam lihdsi us Kelni pee Reinas. Es pateizos par eeluhgumu, bet newareju to peenemt, jo šewi nodomaju, ka labak un drošchak ir braukt atpakal us Kulbigu, un tirgotees ar šawâm brillem, nekâ meklet nahwi gaisos un mahkonos. Preešch tam wehl laika deesgan!

2. augustâ Teplizâ bij leeli šwehtki par peemianu tam gadijumam, ka 70 gadus atpakal us tã šauktâ Rehnina kalna atklahts peeminellis Prusijas šehniam Friedricham Wilhelmam III. Wakarâ us šcho kalnu šwinigâ gahjeenâ dewâs wišas weetejâs beedribas ar karogeem, mušiku un degošchâm lahpmam. Teplizâ, kâ jau agrak ašrahdiuju, ir loti daudš beedribu, un pee tam daudšas ar tahdeem nošaukumeem, kahdi pee mums nemas naw dširdeti. Starp daudš zitâm beedribam, minešchu tikai: „Paštiljonu beedribu“, „Putnu aiššardsibas beedribu“, „Bahrinu aiššardsibas beedribu“, „Sunu aiššardsibas beedribu“ u. t. t.

Kad šwinigais gahjeens ar dšeesmam un mušikas škanam bij iſgahjis zaur wairakâm eelam, tad tas dewâs us Rehnina kalnu, fur ap krahšchri appuškfoto peeminekli notika galwenâs šwehtku zeremonijas. Wišpirms pilšehtas birgermeišstars Biškans tureja šwinigu šwehtku rumu, aišrahdidams us šcho šwehtku nošihmi. Pehž tam norihbeja 101 leelgabalu šchahweens, kâ šwehtku šweizinajums. Tad mušikas orkestri, kuru katrai beedribai ir šaws, šahša špehlet himnas un maršchus, atškanaja daudš kora dšeesmas u. t. t. Wehlat wišs šwehtku gahjeens ar mušiku un dšeesmam lahpu apgaismojumâ dewâs atpakal us pilšehtu un ištaiigaja zitas eelas, pa kurâm wehl nebij eets. Šchâi deenâ tifa ijdžerts ari loti daudš alus, tas wišpahrigi šchahdos šwehtkos te špehlejot leelu lommu.

Apklauschinajos tuwak, kapehž ihsti tit šen atpakal miruščajam zitas walšts šehniam iškattru gadu teef tikdaudš goda parahdits no wišam beedribam, pilšehtas waldes u. z. eedšihwotajeem. Man paštahstija, ka nelaišis šehniašch ejot bijis paštahwigs pelbu weešis Teplizâ un tapehž pilšehta winu nekad newarot aišmiršt. Laikam zaur milšu ſumas wišch buhš te atštahjis, ka teplizeešcheem palizis miškâ peeminâ us behrnu behrneem.

Man te ir pulka laika pahrdomat, kâ tas nahk, ka laudis šche tit turigi un bagati. Widus šchirai šche ir loti laba pahrtiſchana, tã ka tee lautini te us to ween domâ, kâ wakarâ waretu labak ušjautriatees, kamehr pee mums Kreewijâ leelakâ dala eedšihwotaju ar ruhpeem un raišem ween nokaujas un dšihwo tã šakot no rokas mutê. Šchodeen man bij iſdewiba dabuht šchâi leetâ tuwaku paškaidrojumu.

Sche Bohemijâ, galweno lommu špehlê domaçhana un dašchadi jaunni iſgudrojumi. Pee mums Kreewijâ teef gadu šinteneem rašchoti pa leelakai dalai weeni un tee pašchi rašchojumi, kâ: dšelšs, šeepez, šwezes, zuturs, ahdas u. t. t. Ari winu rašchošchanas kahriiba un ahrejais weids maš ko pahrgrošas, bet braukts teef pa eerastâm šleedem arween us preešchu. Weš tam Kreewijâ leelu lommu šlittâ šinâ špehlê ari paškadarišchanas eeraçha. Truhšt ušnehmibas gara un drošmes kertees pee jauneeem pašahkumeem, bet parašti teef atkahrtots tas pats, ko ziti jau iſmehginajušchi. Peemehram, ja kahds kaut fur eerihko jaunnu fabriku un winam šahk labi weiktees, tad pehž kahda pušgada turpat jau teef atwehrtas diwas zitas jaunus fabrikas, kuras rašcho tos pašchus preešchmetus, kâ pirmâ. Tagad tuhliť šahkas konkurenze, zemu nošičhana un šafarâ ar to teef nošpeestas us leju ari šrahdneeku darba algas. Waš turpreti nebuhtu bijis daudš labak, ja katrs buhtu ko jaunnu išdomajis un rašchojis, lai nebuhtu jakonfure ar otru?

Un, luhk, šche Bohemijâ tas tã naw. Te laudis nezenšchâs zits zitam paškadarit un weens otram konkuret. Turpreti katrs zenšchas par šewi, domâ un gudro, kamehr ir ko jaunnu iſgudrojis un nereti zaur tišreem neekeem ahtrâ laikâ paleek bagats. Man bij iſdewiba nowehrot dašchus šchahdus gadijumus. Mahzijos te pašihť kahdu Konera ſgu, kuršch loti ihšâ laikâ ir palizis mišigi bagats un šrahdâ ar daudš šrahdneekem. Schis Koners agrak ir bijis weenfahrschš litografs un nodarbojees ar dašchadu reklamas preešchmetu pagatawošchanu. Pehbejâ laikâ tas iſgudrojis kahdu glušchi neezigu, lehtu rotalu leetinu, eenemdams par to mišsu ſumas. Leeta glušchi weenfahrschš šchahda: wišch ušdrukâ us papira, krahšâs, raibu taurinu, pehž tam iſgreesch to, ušlipina us 2 teeweem kazineem un pahrwelk pehž tam ar plahnû kahrtinu gumijas. Kad šchahdu taurinu palaišch no rokas wakâ, tad tas dašchas šekundes lido pa ištabu apkahrt. Ta ir rotalu leetina preešch behrneem par pahra kapeikam gabalâ, ko katrs labpraht nopehrt, nešajudams nekahda roba makâ, bet winas iſgudrotajs zaur to ir palizis par mišjonaru. Pee mums,

protams, wişi sahtu ismeet tahdu zilweku, kas sahtu nodarbotees ar schahdu neeku raschoſchamu, un ar pirksteem uš to rahditu. Ahrjenmeeki turpreti neleekas ne sinot, ja ari sahtumâ daschi par wiinu ſmejas. Wiſch ſmejas wehlaſ un daudſ gahrdaſ par wiſeem, tapehſ, ka neeziga rotaku leetina, kuru taſ iſſuhtijis pa wiſam paſaules malam un naw ſchehlojis naudas preeſch reklamam, ir eenefuſe wiſam miljonuſ.

Tahduſ uſnehmiguſ laudiſ te war ſaſtapt iſ uſ ſola un kaſtram no teem ir ſawſ iſgudrojuſ, jo wiini no ta zer iſſiſt leelaku peku, ne-ka ziteem paſaldarot.

Wehl man te tika ſtahtitiſ pahr kaſhdu agrak nabaga wiſru, kuſch iſgudrojiſ weenfahriſchu kleitu adatu, liziſ to patentet un iſſuhtijis uſ wiſam paſaules malam. Iſhâ laiſa ari wiſch paliziſ par leelu bagat-neeku.

Daſchi paſinaſ mani peerunaja apſtatit ari piſheſtaſ apſahrtui, jo tur eſot daudſ kaſ eewehrojaſ un intereſantaſ ko redſet. Weidſot tad ari apnehmooſ un iſbrauzu pa elektriſko dſelſzetu 5 kilometeruſ aiſ piſheſtaſ uſ leelo Eichenwaldeſ kaſnu. Schai weeta, proteet, ir eerihkota gaiſa weſeloſchanaſ eeſtahde, kuru ahrſti ſtipri eeteiz nerwoſeem zilwekeem. Apwiduſ ir ſtipri meſchainaſ. Meſchſ ſaſtahw no eglu un preeſchu kokeem. Turpat atrodas ari ſewiſchka peldniſa — ta ſauſta „Terelijjaſ peldniſa“, kur ſlinneekuſ „ahrſte“ ar auſta uhdenſ lehjeeneem.

Reſkatoteeſ uſ to, ka pee mumuſ Kreewija ir loti daudſ eglu un preeſchu meſchu un auſta uhdenſ lehjeemuſ war dabut pat gluſchi par welti, tomehr ſchi weeta teef ſtipri apmekleta, ſtarp ziteem, ari no free-wu publikuſ. Taſ laiſam pa dalaſ ari tapehſ, ka ſche teef ari wiſadi „kunſtiki“ taiſiti un wiſ ir ta eerihkoteſ, lai tiſ wairak publikuſ peewilktu un to uſſjautrinatu.

Peemehram, kamehr juhſ aplaiſta ar uhdeni — ſpehlê ſtaſta muſika; kamehr juhſ alu dſereet — ſpehlê muſika. Kad juhſ pa meſchu paſtaigajateeſ — iſ uſ ſola ſumuſ naht preti daiſaſ kelnereneſ un peedahwâ labu alu. Protamſ, ka ari te netruhkſt muſikaſ un ka wiſu to juſmſ jamakſa, jamakſa un atkaſ jamakſa.

Wiſi ſchee eerihkojumi — reſtorani, peldniſaſ, daſri u. t. t. Tep-lijâ un Eichenwalde peederejuſchi weenam paſcham firſtam, bet ta ka wiſch bij wiſu to pahrak plaſchi apſahziſ, tad pehdeja laiſa taſ eſot bankrotejiſ.

Augſchâ Eichenwalde taſ patſ firſtſ liziſ uſbuhwet jaſnu leeliſku baſniſu, kaſdas otraſ wairſ neeſot wiſa Bohemija. Schi baſniſa ir buh-weta no kraſjaina marmora. Preeſcheja fronte ir iſrotata ar loti daudſ daſchadâm figuram, zilweku tehleem, ſwehtbildem u. t. t. no gipſa un mar-mora. Tiſ diſchâſ un ſkaſtaſ baſniſaſ eſ wehl nekur nebiju redſejiſ. Bet par to ta ari iſmakſajot wairak miljonu kronaſ.

Schuſtera muſikalo instrumentu ſabrikâ Markneukirchenâ

8. auguſtâ mehſ bijâm nodomajuſchi doteeſ prom no Teplizaſ-Schönawaſ un gribejam braukt uſ dſunteni zaur Berlini. Bet te eſ negaidot ſanehmu no mana weikala drauga, brahlu Schuſteru firmas Markneukirchenâ, Saſſija, wehtuli, kura wiſch muhſ uſaizinaja wiſu apmeklet, jo eſ taſ ſtahwot ar wiſu jau 15 gaduſ weikalikooſ ſakarooſ. Tadeht mehſ ari groſſijam zela planu un brauzâm pa zitu liniju, proti, pahr Komotawu, Karſbadi, Falkenawu, Klingentalu u. t. t.

Wiſi ſchiſ apgabalaſ ir beſgala ſkaſtiſ. Leeli, kraſſchni meſchi eepreezina ſtatu, kurp ween to metam. Tahlumâ aiſ meſcheem pazelaſ kaſnaji, augtu pahr galwu ſpraiſchlojaſ ſilaſ debefeſ. Schiſ dwehſeleſ atſpirdſinoſchâſ un eelihgmojuſchâſ gleſnainâſ dabaaſ ainaſ ſneedſaſ lihdſ paſchai Graſliſaſ piſheſtinai. Schi piſheſtina atrodas uſ Auſtrijaſ — Saſſijaſ robeſcham un wiſi winaſ eedſihwotaji nodarbojaſ weenigi ar muſikaſ instrumentu ſabrikaziſu.

Tad mehſ iſbrauzâm zauri Zwotentalei, Siebenbrunâ, kur mumuſ nahzâſ pahrkaht zita wilzeenâ. Gluſchi negaidot te peenahſ mumuſ klaht jaſnuſ, inteligentiſ zilwekſ ar zilindri galwâ. Wiſch palokaſ un praſa:

„Waj juhſ eſat Gawronſky kungſ no Kuldigaa?“

„Un ja eſ buhtu taſ, kadeht juſmſ taſ jaſin?“ eſ atpraſu pretim.

„Ja ta, tad man buhtu leeliſ preeſ ſtahditeeſ juſmſ preeſchâ ka Markneukirchenaaſ brahlu Schuſteru firmas I. grahmatwediiſ“, wiſch ſaka un paſkaidro mumuſ taſkaſ, ka wina kungſ winaſ uſdewiſ braukt mumuſ pretim un muhſ ſagaidit. Automabiliſ jau gaidot uſ mumuſ, lai tiſ mehſ ſahpjot eekſchâ, ka warot braukt uſ Schuſtera kunga kabinetu. Mehſ no awaaſ puſeſ eebildâm, ka mumuſ dſelſszeta wilzeenâ daudſ bagaſchâſ un

ka mehš to tur newaram atstaht neisnemtu. Bet ar šawu pimatnejo laipnibu wińsch isgaisina ari šchis ruhpes, jo issakas, ka tas esot wina peenahkums, šawest muhšu bagašchu fahrtibâ, lai mehš par to nebašchijotees. Pehz tahda, wińš ruhpes isgaisinoscha paskaidrojuma, tad ari mehš bijâm ar meeru peenemt wina preekshlikumu, eefahpâm automabilâ un brauzâm pa kalnaju uš Markneufirchenas pilsehtas zentru, Saksijâ.

Zelâ mehš apprasijamees jaunajam zilwekam, kadehl wińsch tif ahtri brauz. Wińsch mums atfaka, ka taišni pulksten 8 winam usdots pahwest muhš mahjâs uš wafarinam.

Man tagad usnahk interese dabut kaut ko tuwaku sinat par Schustera firmu un tadehl es greešchos pee jaunâ zilweka ar jautajumu, kâ firmai klahjas weikalneeziskâ sinâ un kadehl šcheem firmas kungeem tahda interese muhš eeluhgt pee šewim, šuhtit mums automobili preti u. t. t.

Jaunais zilweks man paskaidro, ka weikalneeziskâ sinâ firmai klahjotees koti labi, bet kas atteezotees uš muhšu eeluhgšchanu zeemos, tad lai mehš neašmirstot, ka atrodotees Saksijâ, kur weesmiħliba weenâ no augstajeem tikumeem. Schustera kungs esot dabujis sinat, ka mehš usturotees Bohemijâ, un tadehl negribejis palaišt garâm isdewigo gadšjumu eepasihtees ar manim un manu laulatu draudseni. Wińsch zerot, kâ ari mums buhšhot koti patihkami eepasihtees ar šcho weesmiħligo kungu.

„Kaugatees tur pa kreiši uš augšchu,“ wińsch dara muhš usmanigus, „tur tās daudšas augstās mahjas ar garajeem škursteneem ari peeder manam kungam. Šchi ta ir stihgu wehrptuwe, un tur pa labi, kofu fabrika. Muhšu kungam peeder daudš mušikas instrumentu fabriku. Wińsch ir wahrda pilnâ nosihmê bagatneeks, tomehr šchi bagatiba naw winu padarijnši lepnu un uspuhtigu. Ar katru no šaweem strahdneekem wińsch parunajas un ari zitadi interesejas par winu stahwoħli. Algas wińsch strahdneekem makša labas un pehdejâ laikâ ruhpejas ari par teem strahdneekem, kureem peenahkuschas wezuma deenas un kuri tadehl kluwuschu darba nespehžigi. Tâ wińsch nodibinajis daudš patwersmju, šlimnižu u. t. t. Wišpahj jafaka, ka war tahdas labdaribas eestahdes, pee kuras dibinašchanas waj pabalstišchanas nebuhtu peedalijuschees ari Schustera kungi. Tadehl jums buhš tihrais preeks eepasihtees ar tahdeem inteligen-teem zilwekeem.“

Un teescham newaru leegt, ka gaidiju šcho eepasihšchanos ar preekos puffstošchu firdi. Sewišchi mani intereseja peeredset waj tahds mil-

jonars ehđ selta maiši waj tahdu pat rubsu maiši, ka ziti mirstigees zil wefi.

Tahdâm un daschdaschadâm zitâm domam pa galwu wijotees, es nemas nemaniju, ka bijâm peebraukuschu pee kahdas staltas karaliskas pils. Es ustruhkštos no šawâm domam un prašu muhšu pawadonim, kas tad šchini pili dšihwo? Un wińsch atfaka, ka te mums esot jaiškahpj, jo šchini pili dšihwojot Schustera kungi, kuri jau gaidot mani un manu laulato draudseni.

Šchi pils isskatas no ahrpuses kâ tihrà wezu laiku brunineeku pils. Augstu pazelas winas pelekee muhri, wišapfahrt tai aptaišita augsta afmexu seena. Bet pahri šchij šeenai steepjas daschadu stihgu augu wihtnes un nokarajas wihukeraras. Starp stihgu augu šalajâm lapam usstahditas daudš glihti baltas statujas. Preekš dascheem gadu šimteneem šchi pils noderežufi par mitekli Saksijas karaleem, bet tagad to par smagu naudu eeguwuschu brahli Schusteri par šawu ihpašchumu.

Muhšu pawadonis pašpeesch elektriskâ swana pogu un tuhli atdaras durwis. Schweizars šanem muhš koti laipni un luhds muhš šawu kungu wahrda šefot winam otrâ istabâ, kur mehš warešhot nomasgatees no zela puteksem un pahrgehrtees. Apkalpotaji pašneedsa mums wišu, kas ween bij wajadšigs un palihdšejâ, kur špehdami. Weens nošpodrinaja muhšu šahbafus, otri issufaja manu noputejošcho zepuri, treshchais pašneedsa mums uhdeni, dweeli, kemmes, šufas u. t. t. wišplafchakajâ iswehłe. Tâ es pamaniju ari šmalšas garas šilon kaula kemmes, kas wareja makšat, drošchi ween, šawas 30—40 markas. Wiši apkalpotaji tâ ween wijâs mums apfahrt, wiši žihtâs uš labako apkalpot Kreewijas weesus, kas bij atbraukuschu apmeklet winu kungus.

Šchi pahrgehršchanâs istaba bij koti škaišti eerihkota. Kur ween pamet azis, pee šeenam peestiprinati leeli un dahrgi šlihpeta stikla špoguli. Bes tam tur wehl atrodâs aufsta un šilta uhdena wadi un elektriska apgaismošchana. Un kur tad wehl leeliskâ apkalpošchana! Tâ ween jau pawedinaja uš domam, waj tif mehš neesam karaliskâ pili jeb waj to wišu mehš nepeedfihwojam pa šapneem. Waj tad tas buhtu eespehšams, ka tahds miljonars, no kura es gadâ panemu par kahdeemu 1000 rbl. prezes, waretu tâ šagaidit šawu kundi, tâ par winu interesetees un šazelt kahjâs wišus šawus apkalpotajus?

Kad bijam sawu tualeti saweduschi kahrtibâ, tad muhs usaijinaja eheet Schustera kunga kabinetâ. Durwis plaschi atveras, mahjas kungs nahf mums pretim, sneeds mums smaididams rofu un saka, ka schodeen winsch peedsihwojot leelu godu, jo warot perjonigi eepasihtees ar tahdeem Kreewijas kungeem, ka Gawronsky kungu un kundsi no Kuldigas. Schi leela laipniba un glaimi mani apmulsina un es prasu winam, kadeht winsch mums issaka tahdus smalkus glaimus. Bes tam es wehl peebilstu, ka winsch wisai malbas, jo notura muhs par nef kahdeem bagatneekem. Mehś neesam nefahdi miljonari, mums peeder Kuldigâ masf weikalinsch, preeksch kura mehś gada laika israftam deesgan mas musikas pretschu. Ari schodeen mehś newaresim nefs nopirkt, jo muhsu laudim Kursemē tagad pats labakais rudsu plaujamais laiks un tadeht neatleef laika domat par musijeschanu.

Bet Schustera kungs pahrttrauza mani un šazija, ka schini kabine-tē wispah̄r neteefot nefas runats par weifala darischanam. Schini kabine-tâ winsch tifai peenemot kungus, kuri to apmellejot, lai tas buhtu bagats waj nabags, lai tas faut ko apstelletu waj ne. Winam neefot no swara sawu weesu mantas stahwoflis, neds pirkschanas daudsims, bet winsch esot peeradis pee tahda prinzipa, ka labpraht usnemot sawa priwatdsihwofli wisus, ar kureem winsch waj nu stahwejis waj wehl stahwot weikalneezistos sakaros. Ar teem winsch tad mehdsot gari un plaschi isrunatees, jo wehlat taf weenai un otrai pusei warot atlekt no tam kahds labums. Tomehr par scho tematu winsch apsolijas runat wehlatu weifala fantori.

„Bet tagad,“ winsch nobeidsa, „es juhs luhdsu nahft man lihdsi us ehdamo istabu. Mehś jau gaidijam juhs, lai waretu kopâ ar jums ehst wafarinas.“

Mehś dewamees us ehdamo istabu, kur winsch muhs eepasihstina-ja ar sawu flaisfo kundsi. Wina bij tifpat laipna, ka winas laulats draugs.

Us galdu sahka tagad parahditees tahdi ehdeeni un dschreeni, kahdus es wehl nebija nefad redsejis, kur nu wehl haudijis. Tur dsirkstijas pudelēs dahrgi wihni, schampaneetis, tur lihgfinojas flaisfos dahrgos traufos Franzijas un Spanijas augli u. t. t. Ar tahdeem dahrgeem ehdeeneem un dschreeneem jau waretu pat karalus usnemt, un weenigi miljonaram eespehjams flahf tif bagatigu un smalku galdu.

Mehś pawadijam wafaru kopâ lihds pulksten 1 nakti, pahrrunadami daschdaschadas leetas. Ari wina kundse laipni peedalijs sarunās, Pulksten 1 mehś atwadijamees un dewamees pee dujas, jo zela nogurums lika fewi manit.

Otrâ rihtâ es winam paskaidroju, ka man buhtu loti interesanti apluhfot tuwat wina fabrikas, jo es gribetu eepasihtees ar musikas instrumentu pagatawoschamu. Tâ, es teizu, man interesē redset, kahda starpiba ir isstrahdaschanas sijnâ starp tahdu wijoli, kas maksâ 4 markas un tahdu, kuras zena sneedsas lihds 1000 markam. Ari winsch peekriht tam, ka man, ka musikas instrumentu pahrdewejam jo sifki jaepasihstas ar katru musikas instrumenta pagatawoschamu, jamahzas isschirt labu prezi no sliktas, japrot pirzejam isskaidrot, kadeht ahrfemes wijole skan labaki par Kreewijas wijoli.

„Luhdsu ween, nahfat man lihds,“ usaizina winsch man, „Weenu stundu ilgi es pats jums parahdijchu wisu, bet pehz tam scho darbu usnemfees mans direktors. Man pascham neatleef ilgaf laika, jo faut gan manâ fantori ir daudi grahmatwedjeji un ziti kalpotaji; tad tomehr es pats strahdaju lihds deenâ sawas 12 stundas. Zitadi jau ari es nebuhtu spehjis eeguht sawas firmas pasaules slawu.“

Direktors tad ari israhdija man, ka katrs instruments teef pagatawots. Wispirims winsch rahdija mar resnus apalus koka klutschus. Tee esot eglu un oshu klutschu, te winsch man šazija, kuras eewedot pa leelakai dakai no Galizijas, bet ari no Harza apgabala un Kreewijas. Tahds kluzis maksajot 10 markas un no ta istaisichot apm. kahdas 12 wijoles, wehrtiba no 5—100 markam gabalâ. Taf pee wijolu pagatawoschanas wajagot leelas pazeetibas, jo wijoli neefot eespehjams pagatawot weenâ waj diwos gados, bet paejot wismaf gadi 3—5 lihds foks esot peenahzigs isschuwis. Tifai tad foks nahfot ehwelejama darbnižâ, un no tureenē suta telpâ, kur to islofot, pehz tam salihmejot, un nopulejot. To wisu isdarot ar elektrisku spehfu dsenamās maschinas. Ja esot padewees foku pilnigi pareisi isschahwet, tad wijolei esot laba skana, un ja skana esot fewischki laba, tad ari wijoles wehrtiba esot tuhlin gluschki zita. Schis wijoles tomehr wehl neefot no gluschki dahrgajam. Pee dahrgajam wijolem esot tas, ka winam jaiskatotees gluschki wezam. Winas isdarinot pakaf ar tahdu ruhpihu wisos sifkumos, ka zilwefam tahda wijole esot, janotura par 300—500 gadus weza, un ta esot mahksla.

Preekšč instrumentu pagatawoſšanas nem ari zeedru fokū, ebenfokū, granadillfokū, kas ari naw lehts. Bej harmonikū, wijokū, balalajkū, mandolinu un zitu parastu muſikas instrumentu pagatawoſšanas, manu intereſi fairinaja wehl leelakā mehrā daudſee jaunee muſikas instrumenti, kas peenahkuſchi klast paſchā pehdejā laikā. Loti daudſ ſawadu instrumentu tagad iſgataro preekšč italeeſcheem, amerikaneem, japaneem u. t. t. Katrai tautai ſawa muſika, katrai ſawi muſikas instrumenti, tā japaneem, peem., wijolei naw wis 4 ſtihgās, bet tikai weena.

Interesanti ir ari noluhkotees, kā pagataro ſahrnu ſtihgās. Fabrika ſanem aitu ſahrnās no Kreewijas. Fabrikā tās ſagreeſch itkā pawedeenos, ſawehrpj kopā un ſchahwē. Wisdahrgafās, kas ſawehrptas no weena paſcha gabala, kadehl ari ir daudſ ſtiprakas un attihita labaku ſtanu. Stihgās, ſtatotees pehz labuma, māsā 3—150 kap. gabalā. Wiſi wajadſigee materiali nahk pa leelakai daikai no Kreewijas. Schuſtera fabrika tos iſſtrahdā un tad ſuhta atkal atpakaļ uſ Kreewiju kā gatawu prezi par wairak miljoneem rubkū wehrtibā.

No Salkijas es zeloju atpakaļ uſ dſimteni pahr ſlaweno Leipzigas pilſehtu. Leipzīgā es teeſchi no ſtazijas nogahju uſ kahdu maſchinu fabrikū, kurai paſaulēs ſlawā. Schini fabrikā pagataro daſchdaſchadakas maſchinas no maſafajām lihds leelafajām, tā bahrsdas dſenamās un matu greeſchamos aparatus, kā ari plaujmaſchinas un zitas ſemkopjeem wajadſigās maſchinas. Man te ari bij iſdewiba eepaſihtees ar paſchu maſchinu karali. Wiſch no maſeem ſahkumeem iſwadijis fabrikū tagadejos augtumos un kluwis pee bagatibas. Wiſch man ari paſtahtija, ka wina lauſſaimneeziabas maſchinas topot ſuhtitas uſ Baltijas gubernam, ſtarp zitu ari uſ Kulbigu Brahlu Jakobſona firmai. Un ar lauſſaimneeziabas maſchinam eſot labs weikals, jo tagadejā ſtrahdneeku truhkuma dehl wajadſiba pehz maſchinam peeaugot arween leelaka.

Zelā no Leipzigas uſ Berlini.

Mans zelojums no Leipzigas uſ Berlini ari bij interejants! Jau tahli pirms Berlines es pamaniju plaſchus ſemes gabalus, uſ kureem bij ſazeltas tuhſtkoſcheem maſas fokū mahjinās. Es apjautajos kahdam noluhkam ſchahdas mahjinās zeltas un dabuju ſinat ſekoſcho.

Berlinē ir loti daudſ bagatneeku, kas grib wiſu iſmehginat. Tadehl ari katrs bagatneeks nopirzis ſew netahlu no Berlines 10—20

kwadratarſchinas ſemes un eetaiſijis uſ ta puķu dahrsiau. Katru wafaru nu ſemes gabalina ihpaſchneeks iſbrauz ahrā no Berlines ſcho ſawu maſo dahrsiau apkopt, aplaiſtit. Sawā brihwajā laikā berlineetis labprahht mihl nodarbotees ar ſemkopibu un tā ka pilſehtā tas naw eephejams, tad wiſch pa wafaru iſbrauz ar wiſu ſawu gimeni, ſewiſchki ſwehtdenās, uſ ſawu puķu dahrsiau, kur to jau ſagaida wiſus pee puķu apkopſšanas wajadſigās darba leetas. Pa ſwehtdeenam un ſwinamām deenam wiſch te nodſihwo wiſu zauru deenu. Par puķem wiſch waretu gadā eenem leelakais markas 20, bet par winu apkopſšanu un par brauſchšanu turp un atpakaļ wiſch iſdod gada laikā tuhſtkoſchām marku. Bet ſhini ſinā berlineetis negrib naudu taupit, jo wiſch meklē te ſew preekū, laika kawekli un atpuhtu. Un tas ari pilnigi pareiſi, jo kamehr ziti meklē iſpreezu ſew pilſehtas peeſmaſchajā gaiſā teatros, waj ari pawada laiku reſtorazijas, dſerdami alu, tomehr ſchee bagatneeki abak nodarbojās brihwā gaiſā ar dahrſkopibu. Tā iſnahk, ka pa deenu wini ir kantoriſti waj tirgotaji, bet pa wafara laiku botaniķi, un tas ir daudſ labak, nekā naktis pawadit reſtorazijas pee alus glahsem.

Berlinē.

Schi wezā patriarchalā pilſehhta ir iſwehrtuſēs par ſtarpautiſku pilſehtu. No wiſām winaſ labajām ihpaſchibam jo leelā mehrā eewehrojama winaſ weeſmihliba, te ikweens ahrſemneeks waj wiſpahr zituree- neetis juhtas kā ſawās mahjās?

Es eſmu jau wairak reiſ uſturejees Berlinē ilgaku laiku, bet arween es wareju atrahht ſhini pilſehtā kaut ko jaunū un interejantu. Sewiſchki ſweſchneekam kriht azis leelā tihriba, leelā lauſchu ſatiksme deenam un naktim, daudſee rati, tramwaji, omnibuſi, ko dſen ar ſutu un ar elektrizitati, kā ari daudſee ſirgu dſelſszeki. Un neraugotees uſ wiſu ſcho leelo lauſchu kuſtibu, kas par kahrtibu! Kreewijā man arween nahzees peedſihwot, zil ſlikti te zilweſi ſtaigā pa trotuareem, kā beeſchi garām ejot tee zits zitu aiſker, tadehl ka te ikweens praſa, lai otrs dod zeku. Duht, no tam zelas pee mums leelā druhsmeſchanās. Berlinē turpretim ſateekas tuhſtkoſcheem zilweku, bet tee paeet zits zitam garām, zits zitu neaiſſkahrdami.

Tā ka ſatiksma ir lehta, tad pilſehtas kodols, pate wezā pilſehhta, jau ſen, ſakuſuſe weenkopus ar preekſchpilſehtam. Sewiſchki pehdejā laikā

Berlines jastahwā ir eetwertas daudz jaunas preekšpilsēhtas, kur dšihwo tuhftošcheem bagatneeku un kas ar katru deenu peeaug wehl leelafas. Šhiniš preekšpilsēhtās ir šazeltas dahrgatās, glaunakās mahjas pehz wisjaunafajām tehniskām metodem. Dšihwoklus te isihre daudz lehtaf, nekā pašchā Berlinē. Gar eelu malam šadehtiti kofi, mahjam eelu pušē mafi puku dahrsini. Maksa par braukumu no pilsēhtas zentra uš preekšpilsēhtam tā dšelszēta, kā eelu tramwajā istaiša tikai 10—20 fenimis?

Pilsēhtas zentra, kā jau tas wispaher leelpilsēhtās mehds buht ir wišai grehti dabut dšihwoklus. Naw pat uš eelam wairs weetas, kur buhwet dšelszēku. Tadeht preekšch daudz gadeem ušbuhwets dšelszēsch paher mahju jumteem, tā jauttais „gaiša dšelszēsch.“ Bet ari tas naw warejis apmeerinata leelās jatišmes prašibas un tadeht pehdejā laikā Berlinē isbuhwets wešels apakšēmes dšelszēku tihkls. Apakšē jemes jatišme tapat rošiga, kā wiršēmes: ik pa peezām minutem aiseet wilzeens, un pa 10 fenineem juhs warat ašbraukt wišos wiršēnos.

Berlinē ir apmehram kahdi 30 teatri, kuri wakaros arween labi apmekleiti. Šrahdes beidšas pulkst. 11 wakarā, pehz tam wiša inteligenze šapluhst kafejnizās, konditorejās, fabaretos, kur pawada laiku lihds pulksten 4 no rihta. Teatros šhini šesonā nešnahza nekahdas jaunas lugas, bet atfahrtoja wezās. Lugas teef ispiditas ar leelu mahkšlas gaimi.

Taf šewišchi interejantas šhini wafarā bij reichstaga šehdes un no tām šewišchi pehdejā pirms wafaras šēsonas beigam. Šhini šehde walšts sekretars Kinderlein-Wächters atbildeja uš Anglijas ministra šir Greja parlamenta runu Marokas jautajumā. Reichstags bij gluhchi pilns. Kinderlein-Wächtera škaišto energiško runu, kurā wišch ašrahdija, ka Wahzija pehdejos 30 gados pubhejusees wišur eeguht jaunas kolonijas, bet nonahkot arween par wehlu. Wišjā wina atdurotees pret Angliju, bet Afrikā pret Franziju. Dašchus mehnešchus atpafal Wahzija bij ašsuhtijuse uš Marokas peekraši kara fugi „Berlin“, apšargat šawus pawalšneekuš, kahdu tur nemaš naw. Bet drišj ween nahzās kara fugi atšaukt; Wahzijai wjadseja peekahptees un škaištais zepetis peekrita Franzijai. Kadeht? — Tadeht, ka bij eejautušes Anglija.

Wahzešchi wispaher nekad newar peedod angteem, ka tee wišur eejauzas un isputina wina nodomus. Sinams, ka ahrejš laipniba teef pee tam pajargata. Tā pehz lihguma noslehgšchanas starp Franziju un Angliju tā angļu, kā ari wahzu ministru preekšneeki isteiza šawos par-

amentos weens otram leelafās laipnibas, bet pats par šewi šaprotams, ka abi bij eebahjušchi kabatā atmeni, ar ko wjadšibas gabijuņā mest weens otram.

Šewišchi ehrtā šehdešchana reichstaga awišchu lihdsštrahdneekem. Wineem eerahdita kreisajā pušē wešela atšewišcha nodala ar daudzām istabam, biblioteku, telefonem, telegrafu nodalam. Wišas šinas par reichstaga šehdem itweens laikrakšta lihdsštrahdneeks tuhlin pasteidšas pašnot waj nu pa telegrafu, waj ari ar wehtuli šawai awiše.

Berlinē es apmekleju ari dašchās wezās eewehrojamas un redšēchanas wehrtas weetas.

Wišai škaišts laukums ir parlamenta mahjas preekšchā. Šchi laufuma pašchā widū pazelas „Ušwaras kolona“, kuras augšchā war ušbraukt ar brauzamo krehslu. No tureenēs tad pahredšama wiša Berlinē, kā uš delnas. Šcho Ušwaras kolonu ušstahdija 1873. gadā par peemianu wahzu-frantšchu 1870/71 gadu karam. Ušwaras kolonā ir eezirštas wišas eewehrojamas kaujas weetas, kā Sedana, Meza u. t. t., kā ari zildināti mahzu šaldatu warondarbi šhini karā.

No reichstaga mahjas uš kreiso puši šteepjas aleja, kuras abejās pušēs atrodas balti marmora šoli. Šche ušstahditas Wahzijas leelherzogu, karalu un keišaru statujās, no šenseneem laikeem lihds pat tagadnei. Pee katra waldneeka statujās atrodas tahšele, kurā eegraweta wina biogrāfija, kā ari wina waldišchanas laika kronita.

Pati galwenā un wisškaištā Berlinēs eela ir tā šauzamā „Unter den Linden“ — Leepu eela. Leepu eelās kreisajā pušē atrodas keišara Wilhelma I. pilš. Es šamafaju 50 fenimus un apškatiju šihki šcho wehturisko ehku, kur dšihwojis Wahzijas apweenotajs, tagadejās keišara walšts pirmais waldneeks. Mehš uštahpām 6 trepes augstu, lai apluhkotu wišu, kas ween redšēchanas wehrtis. Wadonis eet munis pa preekšchu, wišu paškaidrodams; wišch israhda mums wezā keišara darbistabu, ehdamo istabu, jawešibu istabu, diplomatu istabu u. t. t. ar wišām istabas leetam, kuras šahw wehl tapat, kā šahwejušchās winam dšihwami ešot. Šchi pilš arween šahw publikai peejama, lai ta redsetu, kā wezais keišars dšihwojis, kā šrahdajis, kā gahdajis par šawu tautu. Eeējas makša eenes katra gadu tuhftošcheem marku.

Pa labi Leepu eelā atrodas kara leetu mušeja. Šchi mušeja eewectota diwās leelās peezšahwu mahjās, kas no augšchās lihds apak-

šchai pilnas ar daschadām wezu laiku leetam no pat firmās fenatnes šahkot. Tā te redjamas daschadas wezas metala naudas, kas kaltas tuhkstošcheem gadu atpakaļ, kara eeroišchi no wezajeem greeku un romeešču laikeem, kā: sobeni, stopi, bultas, brunas, kašdas toreiš kara špehks leetojis. Atrodas te ari Napoleona I. zepure, sekēs, uhdens šahbaki u. t. t. Pēe katra preekschmeta atrodas drufata sīhmitē, kurā atrodas par atteezigo preekschmetu paštaidrojums. Preekschmetus ar rokām aišķahrt ir stingri aišleegts.

Šchini pašchā musejā atrodas ari wišu keisaru un karaku statujas no wezeem laikeem šahkot. Dauds no wineem šehd uš sirgu mugurā un išķtatas glušchi kā dšihwi, kaut gan ir pagatawoti no wafka un ahdas. Lai šcho museju sīhki apluhkoti, tad wajadsigs šche pawadit wismas deenas trihs. Geeja šche katram apmekletajam par brihwu.

Deepu eelā Berlines pilsehtas komunai peeder koti leels grunts gabals, uš kura wina ušzehluše diwas leelas un pilsehtas dšihwē wišai štraujas ehkas, kas waretu modinat manu laštaju intereši.

Pēe pirmās ehkas išķlita leela iškahrne ar ušrakstu „Berlines tirgus paleewenis“. Šchi mišķigi leelā muhra ehka eerihkota daschadu pahrtikas pretšchu pahrdošchanai. Wišs, kas ween noder zilwekam baribai tas tur atrodams, — tuhkstošcheem sīwju, wišadas galas šugas. Tahda pilsehta, kura škaita 2¹/₄ milj. eedšihwotaju, patehrē katru deenu daudš galas un to atkauts pahrdot tikai šchini paleeweni. Paleeweni darbojas daudš weterinarahrsti un šimteem winau palihgu, stingri luhkodamees uš to, ka galas tirgotaji pahrdotu tikai tihru un weseligu prezī.

Pahrdodamās nodalas paleeweni ir koti augstas un ar labu gaišu. Bet galwenā wehriba šche peegreesta kahrtibai: pa daudšajām ejam tuhkstošcheem pirzeju, kustas glušchi brihwī, beš kašdas leekas druhšmešchanās. Pēe katra galas galda atrodas selta iškahrne ar pahrdweja wahrdu un numuru, lai pirzejs waretu šinat, pēe ka wiščeh eepirzīs šawu prezī.

Tahlak nahš šimteem galdinu ar kauteem putneem, sīwim, šweestu, augštem u. t. t., wišpahr ar wišu, kas ween war noderet zilweku pahrtifai.

Šchis Berlines tirgus paleewenis ešot wišpahr šchi weida leelakā un pilnigatā Ciropas buhwe.

Otra mahja, ko ari Berlines komuna ušzehluše uš šchi pašcha laukuma un kas ari šneedš zilwekem baribu, tak ne meešas, bet gara baribu, ir šeščus šahwus augsta. Uš winas atrodas iškahrne ar ušrakstu: „Wakara kurši peeaugušcheem“. Šchini ehkā atrodas leela šeščeklašiga škola preeksch peeaugušcheem zilwekem, kuri to war apmeklet no pušten 7—11 wakarā glušchi par brihwu.

Starp šcho kuršu apmekletajeem juhs atradišat jaunus un wezus, amatneekus, tirgotajus — wišpahr daschadu šchiru peederigos, kas grib papildinatees šawās šinašchanās, waj pamatigati išmahzitees šawu amatu. Wišiem zilwekem ir teešiba pa wakareem apmeklet šcho eestahdi un itweens war brihwī išwehletees, ko wiščeh grib mahzitees. Šche top pašneegti daschdaschadakee mahzibu preekschmeti, kā matematika, šifika, sīhmeschana, walodas, mašchinu buhwe, geografija, astronomija, mehanika, kimija u. t. t., tā ka itweens war šew išwehletees mahzibu preekschmetus pehž patikas.

Par šcheem kuršiem jamakā tikai 4 markas gadā, bet zitadi školās mahziba, školotaji, mahzibas preekschmetu leetošchana, wišs tas par brihwu, jo wišus ijdewumus šedš waldbiba kopā ar pilsehtu.

Šchini školā juhs atradišat ari koti intelligentus zilwekus, kuri grib tikai noklaušitees ležijas. Školā darbojotees lihds 200 školotaji, profesori u. t. t., kas iškeenas laša ležijas, kā ari mehaniki un šifiki wišu pratisko darbu eerahdišchanai.

Ari man eegribejās noklaušitees šchajos preekschlašijumos un tadeht es eerados tur taišni pušten 7 wakarā, lai dabut dširdet to, kas Kulbigā naw dširdams. Es išwehlejos noklaušitees preekschlašijumos par mahšlu un mehaniku. Pirmo ležija lašija kašds amerikānu profesors un, lai laštajus pahrak nenogurdinat, tad es tikai išjumā atstahstiščhu winas šaturu.

Profesors wišpirms aišrahdija, ka 20. gadu šimtenis ešot mums atnešis jau daudš jaunu pahrsteigumu. Tā šlawenais išgudrotajš Edišons atradis tahdu eetaiši, kas atkauj pilnigi išmantot akmenoglu šiltumu. Kā šinams, tad no akmenoglu šiltuma eet pašušchanā 80—90 proz., kas išpluhšt lihdsi duhmeem. Bet jaunais, ar kimiju šakarā šahwoschais atradums nelaujot ne drufkai pašust no šiltuma. Sewiščki pratiski buhšhot atradums preeksch kugeem, kuri peld 50 metrus sem uhdens, jo sem uhdeni nespehš šaules štari ešpeestees ar šawu šiltumu, kamehr šchis

fugi eewetotais aparats to warès isdarit gluschi weeglä fahrtä. Ratram lastajam gan buhs jau sinams, kahdas besgala gruhtibas sagahda aufstums ledus juhra wisa efpedizijam, kas dodas zela uf seemelpolu. Leelais aufstums galvenais weenigais, ka schis efpedizijas pa leelafai datai atraduschas galu tahlu seemelu ledus un sneega klajumos. Behdejä laikä ir radees kahds Hermanis Anshanza funks, kas taihjas buhwet semuhdens fugi preefsch tahdam efpedizijam. Taf ari te israh-dijas ledus juhras aufstums, neween gaisa, bet ari uhdens aufstums, par leelu fawekli. Edisona jaunais isgudrojums nu darisshot eespehjami braufschanu uf seemelpolu ar tahdu fugi, un tadehl Wilhelmshafenä jau buhwetot weenu tahdu 800 tonas leelu fugi ar 45 sirgu spehtu stipru matoru. Tahds fugis tad ari tiksshot ar preeku apweiktis no efpedizijam, furas gribot dotees uf seemelpolu.

Profesors Lufians tureja preekschlasijumu, furä ufstahdija apgalwojumu, ir dauds tahlaku tikuse par mums ar sawam daubfajam maschinam un nekaitamajem jauneerihkojumeem. Zeelä gaisa ispehtischanas attihstiba lihdses drihs ween noteikt jau eepreefsch, waj nahkschä gadä buhs kahdä apgabala bads. Tä buhs eespehjamis jau eepreefsch sagatawotees uf neluhgtä un nepatihkamä weefa sagaidischanu, uf apbraudetajeem apgabaleem warès nosuhtit pahritas weelas, eerihkot ehdeenu mahjas, ihfi fakot: bads wairs newarès neweenu semes ituhriti pahrs-teigt kä slasda walgas.

Profesors Bertholds no Parises pasinoja sawä lezija, ka drihsu-mä esot sagaidama weena no leelako pasaules isgudrojumu nodoschana zilwezei. Kimiska sinatnei nopuhlas jau gadu gadeem gahdat par jaunu zilweku baribu kimiska zela, tä ka zilweti wairs nebuhs atfarigi no labibas peeauguma un labas raschas. Tagad schee kimiske pehtijumi esot freetni pawirijuschees uf preefschu un tahlu wairs neesot ta deena, kad jaunais atradums wiss zilwezes ufturas jautajumä atnefschot ihstu rewoluziju. Jaunä bariba bes tam buhschot dauds weseligaka un barojoschaka, nekä tagadejä bariba, un weena no winas galwenajam ihpafschibam buhschot ta, ka ta buhschot gluschi tihra no mikrobeam un gistiim.

Parises mediziniškäs akademijas presidents Toms Briana funks runaja par medizinas sinatnes iwdsem 20. gada fimteni, Winsch ar drofchu pahrelezibu issazijas, ka schis gada fimtenis atnefschot mediziniškä sinatne dauds ko jaunü. Tä fewischki esot leelas zeribas atrasts beidsot dro-

fchu lihdsekli pret zilwezes breefmigako eenaidneeku, dilona flimibu, furai lihdschim wehl arween naw drofchu apkaroschanas lihdselkis. Toms Briana funks issazijas, ka turpmak ahrsti isleetoschot pret diloni kä ahrstneezibas lihdsekli Röntgena starus.

Pret nerwu flimibam, ar ko tagad zeefch waj wisa paralifetä pasaulä, sahkschot isleetot ar sekmem hipnotizmu. Hipnotizma sinatne, deemschehl, esot tagad sagrahbushchi sawas rotäs daschadi ahrstneezifku scharlatani, bet peenahkschot laifs, kad ta nahkschot godigu ahrstu rotäs un tad kuhkschot wifai zilwezei par atsweramu swehtibu.

Tahlak winsch wehl isteizäs ka nahkotne maffaschot ahrstam honoraru tifai tif ilgu laiku, kamehr zilweks ir wesels, kä jau to mehdsot darit kineeschi. Ar to ahrsti tiksshot peespeesti arween ruhpetees, ka winu pazients ufturas pee weselibas, jo zitadi wini jaude sawu honoraru.

Weidja runatajs sawu leziju ar to, ka peebilda, ka wifä jauni atradumi nahkot arween negaiditi un ka mehds tadehl newaram eepreefsch noteikt, ko schis gadu fimtenis mums wehl atnefs.

Naw ilgi wehl atpakal, ka telefona atradejs G. Bells issaziees kahdä preekschlasijumä, ka winsch pagatawoschot besdrahts telefonu. Wifä tifai pasmaidija pa winu, un tomehr wehlat kopä ar Markoniju wini pagatawoja besdrahts telegafu, un tagad leeto wisa pasaulä. Kä tagad wifsem sinams, tad ar besdrahts telegrafa palihdsibu isglahbtas fimtam zilweku dschwibas. Lai tifai atzerramees 1912. gadä notikuscho katastrofi ar leelo pasascheeru twaikoni „Titanik“, kad ari ar besdrahts telegrafa telegramam palihgä atazinatee fugi wareja, ja ari ne wifsem, tad tomehr daudseem katastrofas upureem sneegt wehl ihstä laikä palihdsibu.

Gluschi tapat kä 19. gadu fimtenis atnefs dauds wairak jaunatradumu nekä 18. gadu fimtenis, tä ari 20. gadu fimtena jaunatradumu skaits buhs dauds parahts, nekä 19. gadu fimteni, jo zilwezes attihstiba wirsas tagad ar milsu soleem uf preefschu.

Tahlak Berlinä atrodas loti leeli un bagatigi eerihkots soologiskais dahrs, kur atronami wifas pasaules swehri, putni, siwis, insekti u. t. t. Dahrs apnem daschas kwadratwerstes semes, jo winam jadod telpas wifsem saweem daudsajeem eemihneekem. Pa winu tek ari leelas upes, eerihkoti eseri, kur peld krokodili un ziti uhdens dschwneeki, furus katru deenu baro ar leeleem maises klaipeem. Zeelo dschwneeku ehbinaschana ismafajot katru deenu prahwas naudas sumas.

Siloni, lauwas un tigeri atrodas leelä dselks krahtinos.

Behdeja laika Berlinei foologiskaja dahrsâ bij atvesti wišai daudš jauni šwehri no Afrikas, un tee matšajot, kâ man teiza miljoneem rublu.

Šhini leelaja foologiskaja dahrsâ eerihkoti ari trihs leeli restorani, kur apmekletaji nodšer daudš alus. Lai tomehr apmekletajeem buhtu ari garigâ sinâ kahšs baudijums, tad wišu deenu te špehlê pahrmains divi mušikas orkestri.

Lai wišas šchi foologiska dahrsâ bagatibas un eewehrojamos, neredšetos šweššjemju šwehrus un zitus dšihwneekus waretu pamatigi ap-luhtot, tad buhtu wajadsigs wišmaš kahdu nedeku deenu no deenas wi-nâ pawadit, kas apmekletajam ismaksâ 50 jenikus par deenu.

Sewišchi interefants un peewilzigs šchis dahrsâ maseem behrneem, tadeht ka winu brihwai isleetošcharai stahw daudš kameeki, ehseki u. t. t. Berlines behrni nešin, kur dehteš aš preeka, kad wini tâ pa 20—30 kopâ drihšt jaht uš weena kameeka. Sinams, ka preekšch tam katram kameelim uš muguras eerihkots šewišchš nesamais kurwis.

Beš tam ir ari kahšs Hamburgas dahrsš, taja usbuhwets šchetras leelas mahjas, kur teš dejots deenu un nakti. Šchis dejas mahjas teš ušturetas no waldibas pušes. Katram tur tešiba eeet un dejot, lai wišch damas pašihstu waj nepašihstu. Damas nepašihšchanas gadijumâ wišch weentarschi eepašihstas ar to un tad ušajina uš deju, pee kuras winam tešiba peedaliteš wišu zauru nakti un deenu. Ja kahšs koti daudš ša-dejojees un jau juht nogurumu, tad wišch eedšer šawu glahši alus un bodas uš mahjam.

Šchis dejas šahles ir eerihkotas preekšch tautas, lai ari weentarscheem kautineem buhtu kahda isklaideschanas un ispreeza pa brihwo laiku, un winam nebuhtu jameklê atpuhta zitâš newehlamâš ispreezâš. Beš tam dejošchanas ešot ari wešeliga jaunajeem zilwekeem, kureem wi-nu deenas darbs beeschi ween usšpeeschot sehdeschanu uš weetas

Raut gan šchis dejas šahles eerihkotas preekšch weentarschâš tautas, tad tomehr stingri teš eewehrots, ka wiši dejas weeši labi ušwestos. Apmekletajeem jaišturâš wišai peeklahjigi un ja kahšs kungs ir drušku eekurbis, tad winam nemaš uelauj dejas šahlê eeet.

Beš tam šchim dejas šahlem ari wehl zitâ sinâ preekšch jauneem zilwekeem leela nošhme. Proti, Berlinei statistika ir peerahdijuse, ka lee-

laka daka šaderinašchanos ir šekas no eepašihšchanâš šchinis dejas šahles, kas jaunatnei šneedš šchini sinâ wislabako isdemibu...

Kreetni atpuštees, otrâ deenâ es apmekleju Berlines mahkšlas gles-nu galeriju, kurâ atrodas tuhkstošchâm mahkšlas glesnu, statuji un glesnu. Tur galwenâm fahrtam redšami šenatnes mahkšlas darbi, kas pagatawoti no gipšas waj ari klints atmena. Dašchas zilweku figurâš ij atmena is-zirštas diwdesmit lihšs trihsdešmit metru augštas, un tâš ir atrastas pa leelakai dakai pehz tuhkstošch gadu ilgu gulešchanas semê. Šchis zilweku statujas ir wezo greeku un italeešchu mahkšlas darbi, kuras šcho tautu šla-wenee mahkšleneeki pagatawojušchi preekšch tuhkstošcheem gadu par pee-miau šawas tautas waroneem, waldineekeem un zitâm eewehrojâmâm peršonomam. Šchee mahkšlas darbi eeguhti par daudš miljoneem rublu un ušstahditi mahkšlas galerijâ, lai wehlaka pašaule waretu apbrihnot šenat-nes tautu leelo mahkšlas gaišchu un daikuma šajuhtu.

Beš zilweku figuram, te ari redšami no atmenš isziršti putnu, šweh-ru u. t. t. tehli, kâ ari leelš daudšums agrako deenu statuju, ko preekšch daudš tuhkstošch gadeem pagani peelušgušchi. Wiši šchee agrafee šwehtumi tagad atronami Berlines mahkšlas galerijâ.

Šchehl, ka wišus šchos šenatnes, mahkšlas peemineekus man isnah-za laiks tika štundas 6 apbrihuot, kur patešibâ paeetu atkal waj wešela nedeka lihšs to wišu šihki un pamatigi eepašihštos.

Bet kâ nu tagadnes pašaule un šewišchi Berlines mahkšlas gale-rija teš pee šcheem šenatnes mahkšlas darbeem?

Berlinê pastahw pawišam kahdas 1500 beedribas, kas šew šprau-dušchas dašchdašchadus mehrtus. Starp šchim beedribam ir ari weena tahda, kuras mehrtis meklet šenatnêš leetas. Šchi beedriba uštura wešelu baru profesošu, inšcheneeru un strahdneeku, kas nodarbojas ar šemes at-rakumeem. Sinams, ka šchee kaudis jau eepreekšch šin, kurâ weetâ wehrtis isdarit šemes atrakšchamu. No dašchadâm grahmatam, kronikam un ziteem šenatnes ušihmejeem wini dabu šinat, kur wezos laikos atrahdušchâš pilšehtas, bet wehlak nopositâš, kur preekšch šimts gadeem atpakal noti-kušchas leelas kaujas, kur plošijušchâš leelas šemes trihzes un apkaišju-šchi ugunswehmeju kalni ar lawu un pelneem pilšehtas. Tahdâš weetâš, luht, isdara atrakumus un meklê šenatnes leetas, un wišš, ko atrod tas nonahš uš Berlines šenatnes mahkšlas mušeju.

Personigi man pašcham bij isdewiba redset 1907. gada, kà tahdi atrakumi tika isdariti 2 werstis no Homburgas, Taunus kalnos. Te preekšč 12 gadu šinteneem, kà no wezàm kronikam bij redšams, bij atradušes romeeschu tehnina pils. Pa trim mehnescheem wini labi dšili femè atrada tikai daščus šihkus neezinus un tomehr wiši atrakuma darbī bij ismaksajuschi tuhstoscheem marku. Bet šchee laudis nebištās no naudas isdewumeem, wini nebištās no gadeem ilga, gruhta darba, lai tikai daritu šinatnei peejannus šenatnes mahšklas darbus, kas atkauj eeluhtotees tahki aišpahgajuscho laiku kulturas, mahšklas, religiškā un parašču dšihwē.

Bes šchim beedribam ir ari ahršemēs loti daudš prihwatperšonas, kuras isdod tuhstoscheem marku par wezàm leetam, par wezàm metala naudam, wezàm pašmarkam u. t. t. Mušju apgabalā gan retais kašds gribes tizet, ka kašds Berlines miljonars isdewis 18,000 markas pa kašdu loti wezu Hollandes pašmarku.

Bes daudšajām labdarības beedribam, kašdas Wahžijā nodibinatas leelā škaitā, lai apgahdatu nabadšigus truhšunzeetejus ar maiši u. t. t. atrodas te ari daudš bagati priwatlaudis, kuri dšihwo un ruhpejas par tautas labklahjību. Man bij isdawiba eepašihtees ar dašcheem tahdeem zilweku labdareem. Kašds no tahdeem bagatneekem bij atdewis labu daļu no šawas mantas tautas bibliotekas eerihšošchanai Berlinē; šhini bibliotekā laudis war pawadit šawu brihwo laiku leetderigi, un par grahmatu leetoschawu pee tam naw nefas jamakšā. Kašds otrs kungs eerihšojis Berlines zentrā leelu kaušču kehki, kur strahdneeku šchīras laudis war par 10 fenineem dabū pusdeenas, kas preekšč leelpilšehtas ir ahršahrtigi lehita zena. Šchi gada beigās tad ari israhdijees, ka kaušču kehka eerihšotajam japeemakšā klast apmehram 30,000 markas. Bet šcho naudu winšč nenoschelo, jo winu eepreezina apšina, kà ir šneedšis palihšigu roku daudšeeem, nabadšigeem strahdneeku šchīras laudim.

Starp daudšajām beedribam es atduhros ari uš kašdu praktišku beedribu, kura bij pašihštama sem nošaukuma „Šinu birojs preekšč zelneekem“. Ja juhs wehlatees kaut kur braukt, un nešinat kà isnahktu parozigaka un ehrtaka braučšana, peem. uš Briseli, Tšchicago, Kalkutu, kurp jums wešelām nedekam jabrauz pa šaušemi un ušdeni, tad juhs aisejat glušchi weenkahršchi uš „Šinu biroju“ un peeprasat atteezigās šinas. Tad jums wišu usraštis šihki jo šihki, kad jums jaisbrauz, kur japahr-

šehščas, kur jaeekahpj kugi, kà ari aprehšinās uš mata wišus zela isdewumus. Un par wišām šchim usraštītājām šinam, kuru isgatawoschana aišnem daščahrt pahris štundas laika, jums naw jamakšā neweena kapēka, jo šchi beedriba darbojas pilnigi nešawtigi—weenigi, lai palihšetu šwešcheem zelneekem orientetees.

Ari atpafat zelojot es nokahpu „Hospiza“ weefnizā, Berlines zentrā, Holzgartenas eelā 9/10. Šchi weefniza man patihš tabehl, ka tur wišs loti glaumi eekahrtots un pee tam zenas naw pahraf šahlitas.

Tahdās leelās weefnizās wislabatā isdewiba eepašihtees ar leelo pašauli. Mahjā sehdedami juhs neko neredšat un nedširdat, bet tiklihš isnahkat leelajā pašaulē, tuhlin jušju azim un aušim ronās jauni interešanti ahrpašaules eepaidi no wišām pušem. Tahdās leelās weefnizās jums ir isdewiba eepašihtees ar šinteem zilweku, gudreem un mulkeem, bagateem un nabageem.

Šhini weefnizā es redseju un dširdeju daudš ko interešantu, tā ka to wišu attehšlodams, es waretu šaraktit diwdesmit peežas tahdas grahmatinas, kà šcho.

Schehl tikai, ka es to nešpehju ispildit.

Kà jau mani lašitaji šinās, tad es šaraktu wišas šawas grahmatas wahzu walodā; kaut gan ešmu kluwis par latweešču rakšneeku, tomehr latweešču walodās es nešaprotu. Kulbidšneeki, peemehram, šaka, ka es runajot latwiški tapat, ka freews runatu turziški. Tā tad wišas tās grahmatas, ko es šaraktu wahzu walodā, man jadod žitam pahrtuktot latweešču walodā, un tas makšā labu teesu naudas. Pež tam man japeprasa no papiru šabrikas papiris drukaschanai, un tā ka šabrika nešuhita papiri uš pežmaksu, tad nauda jaaišjuhita jau eepreekšč. Kad papiris šanemts, tad wehl naw wišām naudas isdoschanam beigās. Nu jadodas pee grahmatu drukataja un tas atkal nem labu naudas grafi par grahmatas nodrukaschanu. Tā man, weenu grahmatinu isdodot, jataiša trihs reišes maks wakā. Kašda naudas šuma nu gan man nebuhtu, jaisdod, kad es gribetu katru gadu laišt diwdesmit peežas tahdas grahmatinas! Tas makšatu loti daudš, waj ne?

Bet tik daudš naudas man naw, un tadehl maneem pirzejeem buhs jaapmeerinas ar to, ka es itgadus reiš isbrauzu uš ahršemem, šaraktu weenu tahdu grahmatinu, leeku to nodrukāt un isdahwinu.

(Turpmat wehl).

Selta un sudraba leetas,

Selta laulajamos gredsenus (tā sauktos laimes gredsenus)
no 5 rbl. pahri šahkot, un 6, 7, 8, 10, 12, 15 rbl.

Selta gredsenus ar un bej afmencem 700 jaunafos fašonos
no 1 rbl. gabalā šahkot un dahrgafi.

Selta gredsenus ar brillanteem, diamanteem u. t. t.

== Selta ==

pulkstenu ķehdes, rofu
sprahdes, auškarus, šaktas
selta medaljoni ar selta
kafla ķehdem, selta un
sudraba pulkstenu brelofi.

== Sudraba ==

pulkstenu ķehdes,
ehdamas karotes,
tehškarotes, šaktas.
Sudraba pengeroti.

Selta un sudraba pulkstenuš

preekšch dāmam un kungeem.

Jaunšudraba, nikela, melnos un baltmetala
pulkstenuš un ķehdes.

Ēe selta un sudraba leetu pirkšanas, wahrds teef ar
škaisteem burteem 5 minutu laikā par walti eegrawets.

Katram pee manis pirktam pulkstenam dobu lihšji galwojšanas šhmi par
pareiju eeshanu uš 2 gabeem.

Selta un sudraba leetu islabojumi teef ahtei un labi isdariti.

J. Gawronsky, Kuldigā.

Preekšch šahjam un ballem

eeteizu šawu bagatigo išwehli

linu wekas, šā:

elšinu preekšchinas, aptallites, manšchetes u. t. t., tā ori
papira weku, baltu un krašjotu.

Jaunakā fašona šchlipšes,
wišadās kraššās.

Škaistuma seepes, oderi, pomades, bruhtes plih-
wurus, maršhalu puķes, zimbūs, kotiljonu ordenus,
iluminaziju laternus, konseti, šlatu kartes preekšch
Amora pasta u. t. t.

Daschadas dahwanas

preekšch šahjam, dšimššanas an wahrda deenam,

šā: jaunšudraba šerwijas, zufura trauzinas, modinatajus pulk-
stenuš, rakstamas leetas, lukturus, puķu wahšes, galba našchus,
špogutūs wišados leelumos, leetus šargus u. leetus mehketūs.

Ahdas prezes, portmonejus, matus,
zeta šomas, wehštuku
mapes u. t. t.

Drehbju birštes, galwas birštes, šobu birštes u. ķemmes.

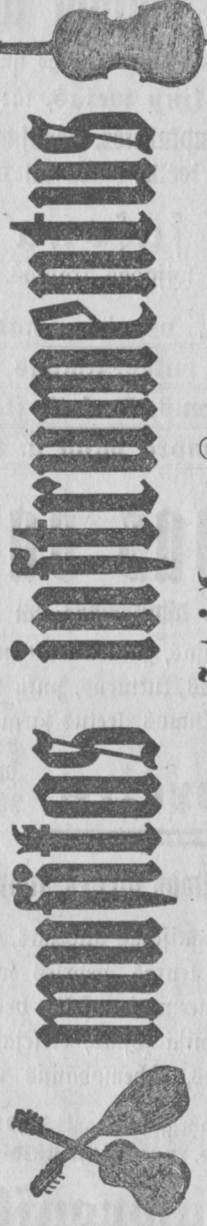
Kabatas uguotajus, gaiščas laternas, musturu grahmatinas,
matu ķemmes, atlasa lentas, pehrles wišadās kraššās, kafla
ķehdites ar medaljoneem, jaunselta broščas, špeekus, seķes,
glahšchu lukturus, gumija jostas, eķelejamās abatas, zelojuma
kurwjus, iščhemodanus u. t. t.

Wišpahrīgi pee manis juhs wareet
dabut wišas tās prezes, kuras zitur Kuldigā naw dabujamas

J. Gawronsky, Kuldigā.

Pilnvara!

Mehs apaschā parakšīrijūchees zaur šcho ezelan **J. Gawronsky** fungu par šarvu weenig v
preefšchahni Kuidigā un apshatnē un pilnvarojam vīau, pahrdot vīpus mušhu fabrikatus, tā:

mušhu instrumentus

par fabrikas zenam, tā ari usamtees pastellejumus us teem.

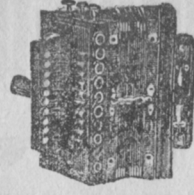
Gawronsky funks apghādās un pahrdos vīpu pehz zenu šarfta par **fabrikas zenam**. Schinis
zenās eereškinat mītas un suhtišchanas īderūmi, tā ka godojameem virzeem ir no švara un leels labums,
ja tee šavās vajadšībās greesīkees pee **Gawronsky** lga, tapehz ka vīasch pahrdod par **fabrikas zenam**
un prezes netee zaur šarpstingotajeem šadahrdhinatas.

Brahi Schuster,
Marktneikirchenā (Sakšijā).

Atkarzotees us augšchejo pilnvaru, pagodinos eeteit godajamai publikai šchahdas prezes loti
leelā īshvhlē

Harmonikas	Wījoles	Pušchamos instrument.
Mandolines	Balalajas	Signala ragus
Gitares □		Marknetes □
Bihitares □		Teites □

Patshwigs krahumis leelā īshvhlē.

Dej tam peedahmaju **italieschu** **stihgas** preefšch wīseem **mušhaliseem instrumenteem**
no 3 kap. šahot, wījas pehz Schustera zenu rahditaja. Ja gaditos, ka weens waj otrs preefšchmets no
krahjuma buhtu īgahjīs, tad us pastellejumu 8 deemu laikā to peegahdajchu. Wīpus īderūmuns, tā pasta
naudu, mītu u. z. usņemamas šabrikantīs.

Leelaki instrumenti, tā ari **GRAMOFONI** teef pehz wehleschanas ari us īsmakhu doti.

Atšīnibu raksti.

No brahtu **Schustera fabrikas** zaur
J. Gawronsky lgu, Kuidigā, ešmu pirgīs
weemu gitari par 18 markam, ar turu
ešmu loti apmecerinatīs.
Karlīs Grünbergs, Kuidigā Kalka eelā 8.

Ar beheru wījoli, turu zaur **J. Gaw-**
ronsky lgu nopirktu no brahtu **Schustera**
firmas ešmu loti apmecerinatīs. Labās
īkarakās un zenu mehrena.
D. Krengsburg, Kuidigā, Seepajas eelā 34.

Zaur **J. Gawronsky** lgu, Kuidigā no-
pirktu no brahtu **Schustera fabrikas**
Marktneikirchenā (Sakšijā) wījoli par 60 m.
un 4 īpehsejamās libfies, ar to es ešmu
loti meecā u. loti pateiģigs par apghādšchā-
mi. **S. Mintšs, Baltijās skol. jeminarā.**

J. Gawronsky, Kuidigā.

B. Brenner, Kuldigā.

Basnizās eelā, pašča namā nī Mahju Tīrgus plazi

☛ Kolonial- un materialpretschu weitals. ☛

Weenmehr peedahwaju labu eesalu, apinūs, miltus, un zitas pahrtikas prezes

par loti lehtām zenam,

turu leelā kraħjumā sweedru un muħrejamos kalkus, zementi, ġipfi, ritenu dandschus un lokus.

Ušnemos pagatawot un uebt artefistas atas ar šawām jeb ari pašču rorem un ištaišit uhdens wadus fur katrs wehlas, par peeejamām zenam.

Ušpeħtu ari: lapfu, feštu, uħdru, zaunu, aitu un telu aħdas par wišaugstakām zenam.

Brahki Satobson Kuldigā,

(Dib. 1835. g.)

===== **Pasta eelā 5,** =====

peedahwā lehti jaunakās konstrukzijas laufsaimneeziņas mašhinas un semkopibas rihkus,

fā ari rejertu dātas no šlawenakām fabrikam. Beš tam peedahwā tagadnē labi atšihtos un praktiškos peena separatorus, effelu un kulmašhinas u. t. t., fā ari welošpedus un tās rejertwas dātas. Ķirmā labuma ištās angļu aħdas, kotwollnas u. kanepu dženamās šitnas weentarschās un merzetās.

E. Gulbja

twaiķa kraħsotawa,
apretura un ģimiska tihritawa

===== **S a l d ū,** =====

Peldu eelā. (Šaunā tīrgus laukuma tuwumā).

Galwenais kantoris:

Upešmuischās eelā, Žneimera namā, lihdsjas Silbermana manufakturpretschu tīrgotawai.

Filiales: Kuldigā, Alisputē, Murawjewā (Mošheilos) un Wez-Muzē.

Agenturas wišos eewehrojamatos Saldus apfahrtnes punktos.

Ģestahde ušnemas wišus uš šho arodu attezošchos darbus, fā:

kraħsošhanai ištās, išturigās un modernās kraħsās:

wadmālu, pušwadmālu, wilnu, dšijas, nehsetās fungu un damu garderobi u. t. t.

Welschanai, šahleħreschanai, špeeschanai un degadeschanai:

wadmālu, pušwadmālu, leelus lakatus, gultas dekus u. t. t.

Ķimiski mašgat un tihrit:

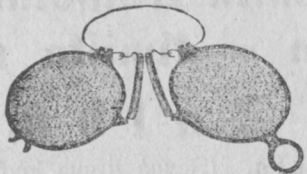
fungu un damu garderobi, baltus šaules šargus, furpes u. t. t.

Wismehrenakās darba zenas.

☛ **Ķilniga garantija.** ☛

Labu padomū

waru dot wīseem teem, kuri jau gados wezaki kluwušči un furu azis tapehž palikuščas wezatas, tā ka teem grammatu un laifrakstu laišchana ir apgruhtinata. — Wīseem teem eeteizu eegahdatees no mana leelā frahjuma

labu brilli
tristala = jeb =

paŋgŋeju:

iehrauda, nīkela, jaunselta im selta (56%) eeleeamos par daschadām zenam, kas wīneem atwehrs jaunās azis.

Katra brille teel preeksch katrām azim uī mata peemehrota.

Bes tam eeteizu:

barometrus,

no 3 rbl. 50 kap. lihbi 10 rbl., ar furu palihdsību
Zuhs wareet 24 stundas eepreeksch finat nahsošchās laifa pahrmainās, wehju, wehtru, leetu, jaušu saulainu laifu u. t. t.

Daschadus termometrus:

īstabas termometrus, logu termometrus, mašgajamo wannu termometrus.

Mikroskopus, lupes, lafamās glahses, deg-
glahses, wairojamās glahses.

Zahlfstatus,

ar kureem war
juhdsēm tahtu redset u. t. t.

J. Sawronsky, Ruldigā.

Damas un jaunatwas,

furas wehlas schuht mahzitees, kà ari schritu
sihmeschanu, war peeteiftees katra laikā.

Wījadu ŋeeweeschu kostimu, manteku u. t. t.
pagatawošchanu eemahža pamatigi un pehž wīsjau-
nām modem. Mahziba laifs gads waj ari pušgads.

Peeteiftees pee **J. Bohgi,**
Smilšchu eelā 23, Gauscha ŋga namā.

Šigatawoju ari damu kašhošus pehž jaunat. ŋajonas.

© Wīspahri pahšistamā, ŋlawenā un wezakā alus daritatwa ©

„Warriben“

dara wīspahribai ŋinamu, ka Ruldigā, Mašā Dširnatwu eelā 2,
pee **J. Goldmana** ŋga atwehrufe noliktatwu un
peedahwā god. publikai wīslabako alu.

„Warribenas“ alu war dabuht wīšās leelafās alus bodēs.

© Beepraŋeet tikai „Warribenas“ alu!! ©

Luhdsju nepeezeeschami eewehrot!

Par wolti

juhju puhles nebuhs, kad jums tahda peedeeniga dahwana buhs wa-
jadšiga uī wahrdeenu, dšimumdeenu waj ŋaderinaŋchanam,
tahšam, ŋeemwehtteem, tad wīspirms greeŋchatees

J. Sawronsky magasīnā, Ruldigā,

tur juhs atradijt praktiŋkus jaunŋuhijumus un ŋaiŋtas leetas
par lehtu nandu.

R. Lippmana Kuldigā,

manufakturas un modes pretišu veikals,
peedahvā no šawa bagatigā kraļjuma daščadas manufakturas un
modes prezes, fā: **zepures** par loti lehtām zenam,
tāpat leelā iſvehlē gatavas

fungu un dānu garderobes,
jaunākos ſaſonos. — Soliſs darbs. — Lehtas zenas.

Sewiſchki daram god. publ. uſmanigu uſ muhju leelo kraļjumu paſchaustu
wadmalu un puſwadmalu, ſahtot no 20 kap. olecti.

Tāpat leelā kraļjumā paſchausti **latati, linu audelſis un aditas ſetes**
par ſewiſchki lehtām zenam.

Wehweru meti. Peterburgas un Prowodnita
Weenmehr laba un garanteta preze. **galofchas** par fabrikas
zenam.

Daščadu mehbelu, fā:
trehflu, galdu, kumodu, kuſchetu u. t. t. noliktawa.

Chreta paſaſcheeru ſatifikmi

ſtarp **Kuldigu** un **Stendi**, fā ari glihtas eſipa-
ſchas daščadeem iſbrauzeeneem uſtur paſtahwigi par
peeĵamām zenam

W. Freifeldts,

Kuldigā, Katolu eelā Nr. 5.

Rosmetiſta Laboratorija „**Avance**“ Rīgā.

Muhju fabrikas ſpeziālee fabrikati,
furi ſawa labuma dehl tiuſchi wiſpahrigi aſſihti un tahtu
iſplatiti.

Štaiftuma ſeepes „**Ideal**“

Jau wairak fā 10 gadus plaſchās aprindās leeto fā teizamu tualetes lihdjeſki
un to eewehrojāmās iħpaſchības tam peewelf katru deenu jaunūs draugūs.
Šcho' apſtahtli kaħds ██████████ fabrikants grih iſleetot ſawā labā: tas fabrizē
ari **Ideal** ſeepes, furu eepafajums loti lihdſigs muhſejam, bet fā aħdas kop-
ſchanas lihdjeſkis beſ kaħdas wehrtības un brihdina ſawos ſlubinajumos „no
paſalbarinatas, maſwehrtigas prezes“. Kaſ ſcho ſlubinajumu laſa, tam jadomā
fā wiſch ir lihdſ ſchim wiſpahrigi paſiħtamo „**Ideal**“ ſeepju fabrikants un
meħs paſalbarinatajt, fā daudſ gadijumi to ari peerahda.

Lai ſchāi wiktibai nekriħtu par upuri, meħs luhdſjam katru **Ideal** ſeepju pirzeju
eewehrot, fā uſ katra gabala ir muhju firma „**Avance**“, un tīfai tad tās
ir **iħstas**.

Šifators „Ideal“ 20 kap. gabalā. Matu un baħrſdas kopſchanai wiſlaba-
tais un ſameħrā wiſleħtafais lihdjeſkis, kaħds ween atrodams.

Sobu pulweris „Ideal“ 25 kap. par kaſtiti. Īſtiħra ſobus pamatigi, de-
ſinfezē muti un nowehrtiĵ nelabu ſmatu mutē. Atiħiſs par wiſpīlnigato
jobu kopſchanas lihdjeſki.

Krems „Ideal-Awanſ“ (Vor=Glycerin-Lanolin=Creame) 20 kap. par tru-
binu. Ķauns, ſewiſchki labs lihdjeſkis pret aħdas ſaſpraħģſchanu, aſumu
un ſarauſchanu. Padara aħdu miħſtu, baltu un gludu; wiſadās aħdas
ſlimībās nepeezeſchams.

Matu uhdens „Ideal“ 35 kap. par pudeli. Labs pret matu iſtriſchanu
un galwas blaugam. Ķirms leetoſchanas galwas aħda pamatigi ſano-
maģā ar muhju darwas-ſehra ſeepem.

Parfims „Ideal“ 1 rub. 50 kap., 1 rub. waj 75 kap. par pudeli.
Paſiħtams loti ſmalts modes parfims un ilgi iſturoſchs.

Mugnet (Migie) „Ideal“ 1 rub. waj 75 kap. par pudeli. Labakā maija
puku ſmarſcha, kaħda ween atrodama. Baħrſpej pat wiſlabakoſ aħrſemju
fabrikatus.

Teel luhģts, perkot labi greeſt weħribu uſ muhju firmu
„**Avance**“, lai iſſargatos no paſalbarinajumeem.

Rosmetiſta laboratorija „**Avance**“ Rīgā.

Fabrika: Rīgā, Awotu eelā Nr. 21.

Noliktawa piſehtā: **Weweru** eelā 3, pee **Ed. Pohda**.

Kuldigā: pee J. Gawronſky.

Meerigafà weeta

wifà

galwas pilsehtà

pee tehnina pils leepam un
— — — — — zitàm eeweherjamafàm weetam.

Weesu nams ar smalku
privatu raksturu un
mehrenàm zenam.

Ehrtatà fatikme
uj wifàm pusem.

Weesu nams Berlines zentrà,
Kofu Dahjea eelà Nr. 9 un 10 pee sine eelas.

Istabas,

šahkot no 2 markam
50 fen. un dahrgafas.

Glaunas wannu istabas,
elektriška apgaišmoshana, zentrala
apkurinašhana, brauzamee krehšli.

Telefona Nr. Nr. 7450 un 1796.

Dseramnantas pehz zeeti noteiktà prozentu samehra.

Direktors Becker.

Hospiz im Centrum Berlins.

Volzgarten Str. Nr. 9 u. 10 an d. Kurstraße.

Laufsaimneezibas un
ruhpnneezibas ištahde

Selta
medalis.

Kuldigà, 1885. gadà.

Kuldigà, 1911. gadà.

J. Gawronska

tautščuka štempelu fabrika un gravješchanas eestahde,

Kuldigà (Kursemè).

Lehtafais awots wijadu
petščastu un štempelu.

Šablonas

preešch welas šihmejumem.

▣ Krahsu štempelus. ▣

Durwoju un kapu ušrakstus,

uj mišina platem gravetus,
waj ari emaljetus.

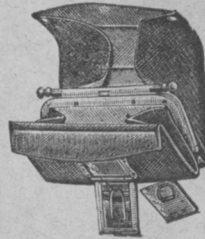
Štempelu mušturgrahmatinu dabū katrs par brihtu.

○ Kautščuka monogrami ○
papira, kuweeru un karšču apdrukajšanai.

Šhee monogrami šewiščki nepeezeešchami katrà šainneezibà welaš eefih-
mešchanai. Pastelleteeem winuš dod glihtà, štaisti emaljetà metala bun-
dščinà, kura šatur šewi šimiski peemehrzetu, neiššchubštoičku šijeninu preešch
drukajšanas. Šchās bundščinas ir loti ehrtas preešch nešafšanas šabatà.
Monogramus pagatawo šikai no diweem burteem pehz latinu, frantiču
auj wahžu alfabeta. **Maškà 25 šap.**

Keijara portmonejus!

wena gabala, ihstas roņu jeb juškš ahdas, šej šchuwam,
ar aištaišamo naudas mašu un šipru jaunšudraba
aiššlehdjamo štempeli, maškà ar peefuht. **šikai
250 šap.** (uj pehzmaškū 10 šap. dahrgafi). eestaitot
štempeli ar išwehlamo tekstu, pudeliti štempelu
krahsas un pinšeli. Loti patiškami, šad weenmehr
klat štempeli ar adreši, šaur to war apštempelēt
wehštules, kuwerus, kartes u. t. t. Par lehtu maškū
apghadajams teešcham šas labš, krahsčhns, kreetnš
un praktiškš. * Luhdšu pastellejeet weenreij taišni no maniš. * * * *

Ranzleju un stolas peederumi.

Rakstams papirs

Wehstulu papirs u. fuweri
wijadās frahšās.

Lufsus papirs, sihda- un
freppapirs.

Tinte, sihmuli,
rakstamas spalwas.

Wehstulu jeb pastpapirs
ar fuu katru wahrdu wijsū.

Tschetu grahmatas
un blofi.

Lineali un sihmejamee
daikti.

Tahseles, grifeles, spal-
was fahti.

Burtņizas.

Glihtraktišchanas (tali-
grafijas) burtņizas.

Pastahwigi papildinadams jaunako

statu karschu

bagatigo frahjunu, pedahwaju:

Djimschanas deenas kartes

Wahnda deenas kartes

Geswehtišchanas deen. kartes

Kahju kartes

Skaistulu kartes, karschu serijas, mihslestibas statu kartes, statu
kartes ar pantineem, kartes preekšč samihlejušchamees pahrišcheem.

Humoristiskas kartes preekšč smeeschanās libdi
wehdera tureschanai u. t. t.

Albumus preekšč fotogrāfijam un poesijam.

Marmora rakstamos peederumus,
marmora lukturus, mapes, pastkarschu albumus u. t. t.

Rotalu leetas behrneem:

Sirgi, gowis, putni, behrnu harmonikas, „Ritšč-Ratšč“ spēhle,
„Zirkus“ spēhle. Daichadi ziti laika tawekli preekšč pecaugusheem,
tā lotu, ichach spēhle, daichadi jofi. **Ugunošchanas peederumi** u. t. t.

J. Gawronsky, Ruldigā.